

Sprievodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

Vzdelávacia oblasť:

Jazyk a komunikácia

Podoblasť vyučovania prvého jazyka - jazyky národnostných menšín:

Slovenský jazyk a slovenská literatúra

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Sprievodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

**Jazyk a komunikácia /
Slovenský jazyk ako druhý jazyk /
Slovenský jazyk a slovenská literatúra**

**Mgr. Andrea Döményová
PaedDr. Anita Halászová
Mgr. Monika Hamarová
Mgr. Marta Szabóová**

Obsah

01	Aké zmeny prinášajú nové vzdelávacie štandardy?	3
02	Ako „čítať“ vzdelávacie štandardy?	8
03	Ako pracovať so vzdelávacími štandardmi pri tvorbe učebných osnov	19
04	Ako dosahovať výkonové štandardy resp. ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovaní – praktické ukážky	32
05	Na čo sa vo vzdelávacej oblasti zamerať pri hodnotení?	52

Aké zmeny prinášajú nové vzdelávacie štandardy?

Zmeny vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia

Vo vzdelávacej oblasti **Jazyk a komunikácia** došlo k väčšiemu zosúladeniu vzdelávacích štandardov všetkých jazykov, ktoré formulujú rozvíjanie **jazykovej a komunikačnej gramotnosti** ako spoločnej doménovej gramotnosti. Znamená to, že vo vyučovaní všetkých jazykov sa rozvíjajú spôsobilosti žiakov efektívne a s rešpektom komunikovať s inými ľuďmi, porozumieť počúvaným a čítaným textom, vyjadrovať sa hovoreným a písaným jazykom, využívajú aj vizuálne, audiovizuálne a digitálne materiály. Rozvíjanie uvedených spôsobilostí sa prispôsobuje potrebám a úrovni učenia sa toho-ktorého jazyka. Novinkou je aj to, že vzdelávacia oblasť **Jazyk a komunikácia** sa na základe rôznych potrieb učenia sa jazyka člení na **tri podoblasti**:

1. vyučovanie prvého jazyka;
2. vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka;
3. vyučovanie cudzích jazykov.

Vzdelávacie štandardy všetkých jazykov vychádzajú z **troch oblastí komunikácie** (interakcia, recepcia a produkcia) a pre celú vzdelávaciu oblasť **Jazyk a komunikácia** sa vymedzuje **sedem spoločných všeobecných cieľov** ([ŠVP 2023](#)), čo doterajšie vzdelávacie štandardy neobsahovali.

Výraznou zmenou charakterizujúcou celý nový Štátny vzdelávací program

pre základné vzdelávanie, a teda aj pre vzdelávaciu oblasť **Jazyk a komunikácia**, je **prepojenie všetkých troch vzdelávacích cyklov**, resp. 1. a 2. stupňa základného vzdelávania. Vzdelávacie štandardy pre primárne a pre nižšie sekundárne vzdelávanie boli doteraz samostatnými dokumentmi, ktoré mali často odlišnú štruktúru a spôsob vymedzenia výkonového a obsahového štandardu. V nových vzdelávacích štandardoch sa v celom základnom vzdelávaní uplatňuje rovnaká línia vymedzovania výkonového a obsahového štandardu, ako aj ich postupná gradácia naprieč vzdelávacími cyklami.

Zmeny v podoblasti vyučovania slovenského jazyka ako druhého jazyka

Výraznou zmenou oproti doterajšiemu stavu je **vymedzenie podoblasti** slovenský jazyk ako druhý jazyk a **zosúladenie** vzdelávacích štandardov v podoblasti vyučovania druhého jazyka a v podoblasti cudzích jazykov. Podoblasť slovenský jazyk ako druhý jazyk zahŕňa **povinný** vyučovací predmet **slovenský jazyk a slovenská literatúra** (ďalej SJSL), ktorý sa vyučuje ako povinný predmet v národnostných školách a triedach s vyučovacím jazykom maďarským. Do tejto podoblasti patrí aj **slovenský jazyk ako druhý jazyk**, ktorý má poskytnúť žiakom základnú jazykovú podporu pri osvojovaní si slovenského jazyka a **je primárne určený pre žiakov – deti cudzincov**

a žiakov po ukončení osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky mimo územia Slovenskej republiky, ktorí nedostatočne ovládajú slovenský jazyk. V podoblasti vyučovania druhého jazyka sa vymedzuje **šesť cieľov**. Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka a slovenskej literatúry, slovenského jazyka ako druhého jazyka a cudzích jazykov majú **rovnakú štruktúru a podobné vymedzenie výkonového a obsahového štandardu**, s rešpektovaním špecifik jednotlivých jazykov a špecifik ich vyučovania. Koncepcia vzdelávacieho štandardu sa oproti vzdelávaciemu štandardu z roku 2015 zmenila v tom, že vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra sa už nedelí na zložky, ale uplatňuje sa model vzdelávania podľa **komunikačných jazykových činností v zmysle Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky** (SERR). Pri tvorbe boli využité medzinárodné referenčné

dokumenty, čo nie je pri kreovaní kurikulumných dokumentov novinkou. Tento model sa uplatňuje v jazykovom vzdelávaní na Slovensku už od roku 2008. Cieľe vzdelávania sú vymedzené nielen pre vzdelávaciu oblasť, ale aj pre podoblasti a pre jednotlivé cykly. Špecifické ciele definujú získané kompetencie žiakov v počúvaní s porozumením, hovorení, čítaní s porozumením a v písaní v jednotlivých cykloch vzdelávania. Kým v štátnom vzdelávacom programe z roku 2015 boli zadefinované prierezové témy ako samostatná kapitola pre obidva stupne vzdelávania, v novom vzdelávacom programe (2023) sú integrované prierezové gramotnosti vo vzdelávacom štandarde v rámci jednotlivých cyklov. Poznamenávame, že v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra sa prostredníctvom tematických okruhov realizujú prierezové gramotnosti a medzipredmetové vzťahy.

Tabuľka 1: Zmeny vo vzdelávacích štandardoch

	2015	2023
Formát dokumentu	samostatný dokument pre 1. stupeň a 2. stupeň ZŠ	spoločný dokument pre všetky tri cykly základného vzdelávania
Formulácia cieľov	všeobecné a špecifické ciele pre každý stupeň vzdelávania	konkrétne formulované ciele vzdelávania pre vzdelávaciu oblasť, pre podoblasť, ktoré sú ďalej detailne rozpracované pre každý cyklus zvlášť
Štruktúra predmetu	jedna spoločná komplexná zložka pre 1. stupeň, tri zložky na 2. stupni – komunikácia a sloh, jazyková komunikácia, literárna komunikácia	komplexný výkonový štandard obsahujúci tri navzájom prepojené zložky a komplexný obsahový štandard, ktorý tvorí sedem úzko prepojených častí
Výkonový štandard	v rámci jednotlivých zložiek podľa stupňov vzdelávania	výkonové štandardy zadefinované pre jednotlivé komunikačné jazykové činnosti
Obsahový štandard	zadefinovaný pre jednotlivé zložky, zároveň sú k obsahu priradené výkony	komplexný obsah pre jednotlivé cykly
Prierezové gramotnosti	prierezové témy zadefinované v ŠVP ako samostatná kapitola	integrované prierezové gramotnosti vo vzdelávacom štandarde v každom cykle

	2015	2023
Metodické usmernenia	doplňujúce informácie, napr. odporúčania na písanie písomných prác pre jednotlivé stupne; zoznam textov na memorovanie pre 1. stupeň; odporúčania na tvorbu ŠKVP pre jednotlivé stupne; odporúčaná literatúra pre tvorcov učebníc pre 2. stupeň	doplňujúce informácie budú súčasťou ďalších metodických materiálov (napr. sprievodcov)
Rozsah	väčší rozsah dokumentu	menší rozsah dokumentu
Odporúčaná lexika	vymedzená konkrétna lexika (slovná zásoba) v rámci komunikačných tém pre každý ročník primárneho vzdelávania	odporúčaná lexika nie je konkrétne určená, pre každý cyklus je vymedzený približný počet slov a slovných spojení na osvojenie; pojmy zadefinované na porozumenie a používanie v 1. cykle
Formát obsahového štandardu	tabuľky	lineárny text

Vzdelávací štandard je vytvorený tak, aby podporoval praktické využitie jazyka v rámci tematických okruhov a v každodennom živote žiakov. Všeobecné ciele, výkonový a obsahový štandard sú prispôsobené špecifikám vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry a zohľadňujú vývinovo-psychologické osobitosti žiakov mladšieho a staršieho školského veku. Nový vzdelávací štandard zdôrazňuje **činnostne zameraný prístup** k učeniu sa a vyučovaniu (cudzích) jazykov, ktorý podporuje aktívne učenie sa prostredníctvom úloh prispôbelených bežným komunikačným situáciám, s ktorými sa žiaci stretávajú. Dôraz sa kladie aj na **prístup zameraný na žiaka**, t. j. snahu intenzívnejšie zapojiť žiakov do učebného procesu, aktívnejšie riadenie vlastného učenia a využívanie predchádzajúcich jazykových zručností a kultúrnych skúseností. Pri vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry sa naďalej zdôrazňuje **uplatňovanie metód a techník vyučovania cudzích jazykov**. Východiskom vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra je naďalej **komunikatívne vyučovanie, komunikatívny prístup** k tvorbe kon-

ceptcie a stratégie vyučovania. Pri osvojovaní si slovenského jazyka sa naďalej vychádza z **princípu opory o maďarský jazyk**. Obsah, metódy, formy, ale aj tempo vyučovania sa má prispôbovať jazykovým zručnostiam žiakov s dôsledným uplatnením komunikačného princípu v rámci vyučovacieho predmetu. V učení sa o jazykových javoch sa uplatňuje **funkčný prístup**, pri ktorom sa jazykové javy preberajú do takej miery a takým spôsobom, ako to vyžaduje napĺňanie konkrétnych vzdelávacích a komunikačných potrieb žiaka. Na základe troch oblastí komunikácie spoločných pre celú vzdelávaciu oblasť **Jazyk a komunikácia** (interakcia, recepcia, produkcia) pre vzdelávacie štandardy **slovenského jazyka a slovenskej literatúry**, slovenského jazyka ako druhého jazyka a cudzích jazykov je vymedzený komplexný komponent s názvom **Komunikačné jazykové činnosti**, ktorý obsahuje tri navzájom úzko prepojené zložky: **recepcia** (ústna a písomná), **produkcia** (ústna a písomná) a **interakcia** (ústna a písomná). Dôvodom tejto zmeny v štruktúre vzdelávacích štandardov je **priorita komunikačných činností pri rozvíjaní komunikačných**

spôsobilostí žiaka a posilnenie rozvíjania čitateľskej gramotnosti tým, že sa okrem počúvania s porozumením venuje pozornosť aj porozumeniu rôznych žánrov vecného a literárneho textu.

Komunikačné jazykové činnosti sú kľúčom k rozvoju jazykových zručností žiakov a k nácviku reálnych komunikačných situácií. Umožňujú žiakom aktívne sa zúčastňovať na jazykových interakciách, čo prispieva k efektívnosti a motivácii pri učení sa jazyka. Tieto jazykové činnosti sú prítomné na každej vyučovacej hodine a sú prepojené s príslušným obsahom v rámci jednotlivých tematických okruhov. Na hodinách by sa mal klásť dôraz na komunikáciu a rozvoj komunikačných zručností žiakov. Je dôležité poznamenať, že každá jazyková aktivita je prepojená s viacerými prvkami obsahového štandardu súčasne, takže celý obsahový štandard je prítomný vo všetkých častiach komunikačných a jazykových činností.

Obrázok 1: Komponent Komunikačné jazykové činnosti

Hlavná úloha jednotlivých častí komplexného komponentu je vymedzená nasledovne:

Recepcia je prijímanie informácií, čiže toho, ako žiaci chápu jazykový obsah, ktorý počujú, čítajú alebo vidia. Patrí sem počúvanie s porozumením (porozumenie reči), čítanie s porozumením a in-

terpretácia audiovizuálneho materiálu. Pri nácviku recepcie žiaci počúvajú, čítajú alebo sledujú rôzne druhy textov.

Produkcia znamená aktívne používanie jazyka žiakmi, t. j. ako sa v danom jazyku vyjadrujú ústne alebo písomne. Patrí sem hovorenie, písanie, výslovnosť a pravopis. Pri nácviku produkcie žiaci aktívne používajú jazykové štruktúry a slovnú zásobu, ktorú si osvojili, napr. pri hraní rolí, rozprávaní príbehov, písomných cvičeniach alebo ústnych prezentáciách.

Interakcia znamená ústnu alebo písomnú komunikáciu, či už živú, alebo virtuálnu. Môže ísť o dialóg, skupinovú diskusiu alebo situácie zamerané na spoluprácu. Interakcia zahŕňa aktívnu komunikáciu a reakcie učiacich sa na to, čo počujú alebo čítajú, čo im pomáha rozvíjať ich jazykové zručnosti, aby ich mohli uplatniť v reálnych situáciách.

Aj **obsahový štandard** je úzko prepojený celok, ktorý sa skladá z nasledovných častí:

Funkcie jazyka sú prostriedkom na dosiahnutie zmysluplnej komunikácie. Slovná zásoba a jazykové prostriedky sa používajú podľa jazykových schopností žiakov. Vyučovanie a precvičovanie jazykových funkcií prispieva k rozvoju komunikačných zručností žiakov, ich sebadôvery, sebahodnotenia i sebavedomia.

Jazykové prostriedky zahŕňajú slovnú zásobu, výslovnosť a gramatické javy. Všetky tieto prvky predstavujú repertoár slov, slovných spojení, vetných modelov, fráz a gramatických štruktúr, ktoré si žiak osvojuje v tematickom kontexte v rámci tematických okruhov. Gramatické javy sa osvojujú aktívnym skúmaním jazykových modelov v rôznych komunikačných situáciách, opakovaným používaním gramatických javov a priebežným precvičovaním viet v rámci jednotlivých tém. Cieľom je umožniť žiakovi aktívne používať osvojenú slovnú zásobu a gramatické štruktúry v každodennej komunikácii a v rámci tematických okruhov.

Sociolingválna zložka sa zameriava na vhodné komunikačné stratégie v rôznych situáciách a rozvoj medzikultúrneho povedomia. Pomáha žiakom pochopiť spoločenský a kultúrny kontext jazyka a to, ako sa používa v konkrétnych situáciách a v rôznych komunitách.

Tematické okruhy sa využívajú na vytváranie rôznych komunikačných situácií a ako východisko pre tvorbu textov na základe poznatkov z iných vzdelávacích oblastí alebo predmetov. Tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v jednotlivých situáciách s využitím vhodnej slovnej zásoby a gramatických javov. Prostredníctvom tematických okruhov sa realizujú prierezové gramotnosti a medzipredmetové vzťahy.

Druhy textov poskytujú priestor na používanie špecifických komunikačných jazykových činností a stratégií. Odporúča sa používať veku primerané literárne úryvky z pôvodnej slovenskej literatúry pre deti a mládež, autentické alebo upravené súvislé i nesúvislé vecné texty, jednoduché texty z médií, vhodné texty v tlačenej, audiovizuálnej a digitálnej podobe. Tieto texty slúžia na rôzne účely, t. j. pomáhajú žiakom rozvíjať ich jazykové zručnosti (počúvanie, čítanie, písanie, hovorenie).

Počúvanie s porozumením a čítanie s porozumením, práca s textom – tieto činnosti umožňujú žiakom precvičovať čítanie s porozumením, jazykové javy a budovanie slovnej zásoby na textoch z reálnych situácií v rámci tematických okruhov. Práca s textami je pri vyučovaní jazykov veľmi dôležitá, pretože pomáha žiakom rozvíjať ich jazykové zručnosti pri práci s počúvaným a písaným textom.

Tvorba dialógov a súvislých textov – tvorba dialógov je účinným spôsobom rozvíjania komunikačných zručností a precvičovania jazykových úloh a cvičení. Tieto dialógy umožňujú žiakom simulovať situácie z reálneho života, precvičovať rozprávanie, počúvanie s porozumením, interakciu a reakcie v rôznych jazykových situáciách. Tvorba

súvislých textov pomáha žiakom rozvíjať ich ústne a písomné komunikačné zručnosti a tvorivosť.

Medzi výkonovým a obsahovým štandardom je úzke prepojenie. Výkonový štandard stanovuje všeobecné ciele a očakávania, zatiaľ čo obsahový štandard konkrétne určuje, ako sa tieto ciele a očakávania majú dosiahnuť prostredníctvom obsahu a činností. Pri práci so štandardom je dôležité uvedomiť si, že nielen komunikačné jazykové činnosti, ale aj všetky zložky obsahového štandardu vytvárajú jeden celok. Táto vzájomná prepojenosť zabezpečuje dosiahnutie stanovených cieľov.

Pri tvorbe vzdelávacích štandardov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry pre podoblasť slovenský jazyk ako druhý jazyk vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* sa autori pridržovali nasledovných **hlavných východísk**:

- ~ opora o maďarský (vyučovací) jazyk;
- ~ rešpektovanie vývinovo-psychologických osobitostí žiakov mladšieho a staršieho školského veku;
- ~ prepojenie vyučovania slovenského jazyka s bežným/praktickým životom žiakov a ich každodennými komunikačnými situáciami;
- ~ využívanie osvojených vedomostí a zručností z ostatných vyučovacích predmetov, resp. vzdelávacích oblastí.

Aby sme mohli začať pracovať so vzdelávacími štandardmi zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry, je potrebné zohľadniť **špecifiká vyučovacieho predmetu**, resp. postavenie slovenského jazyka ako druhého jazyka v školách s vyučovacím jazykom maďarským. Špecifikácia cieľov, výber a štruktúracia učebného obsahu a modelovanie procesu sa riadia **princípami vyučovania cudzích jazykov s prihliadnutím na vývinové špecifiká žiakov**. Vyučovanie SJSL napomáha celkovému osobnostnému rozvoju žiaka, získavaniu návykov slušného správania, vyjadrovaniu sa prioritne v rečovej oblasti. U žiakov mladšieho školského veku pôsobí kladne na vývin rečovo-analogických

schopností, na rozvoj jazykového cítenia, tvorivosti a kladných postojov k slovenskému jazyku, umožňuje spoznávať interkultúrne odlišnosti, poskytuje prehĺbenie vedomostí a vzájomného medzinárodného porozumenia a tolerance.

Ciele vzdelávania sú pre základné vzdelávanie **konštantné**, realizujú sa na každej vyučovacej hodine, pretože na jednotlivých vyučovacích hodinách sa striedajú všetky časti **výkonového štandardu** primerane veku a schopnostiam žiakov.

Obsahový štandard je potrebné vnímať ako jeden celok, ktorého jednotlivé časti sú navzájom úzko prepojené. Práve tieto väzby umožňujú realizáciu komunikačných jazykových činností prostredníctvom využívania rôznych druhov a typov textov. Vzdelávací štandard je aj základným podkladom pre tvorcov edukačných publikácií.

Vo vyučovaní slovenského jazyka sa rozvíjanie jazykovej a komunikačnej gramotnosti osobitne zameriava na **rozvíjanie čitateľskej a pisateľskej gramotnosti** osvojenej v prvom (v maďarskom) jazyku – **vychádza sa z princípu opory o maďarský jazyk**. V učení sa o jazykových javoch sa uplatňuje **funkčný prístup**, pri ktorom sa jazykové javy preberajú do takej miery a takým spôsobom, ako to vyžaduje **napĺňanie konkrétnych vzdelávacích a komunikačných potrieb žiaka**.

Vzdelávací štandard pre povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra, v ktorého úvode sa nachádza charakteristika a ciele vyučovacieho predmetu, má pre jednotlivé cykly nasledovnú **jednotnú štruktúru**:

1. zadaný hlavný cieľ;
2. ciele vzdelávania pre daný cyklus;
3. názov predmetového komponentu;
4. zadaný výkonový štandard pre daný cyklus;
5. výkonový štandard podľa zložiek základného komponentu:
 - ~ recepcia – počúvanie s porozumením,
 - ~ recepcia – čítanie s porozumením,
 - ~ produkcia – ústny prejav,
 - ~ produkcia – písomný prejav,
 - ~ interakcia – písomná interakcia,
 - ~ interakcia – ústna interakcia;
6. obsahový štandard skladajúci sa zo siedmich častí:
 - ~ funkcie jazyka,
 - ~ jazykové prostriedky,
 - ~ sociolingválna zložka,
 - ~ tematické okruhy,
 - ~ druhy textov,
 - ~ počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom,
 - ~ tvorba dialógov a súvislých prejavov.

Ako sme už uviedli v 1. kapitole, **medzi výkonovým a obsahovým štandardom je úzke prepojenie**. Zatiaľ čo výkonový štandard stanovuje všeobecné ciele a očakávania, obsahový štandard konkrétne určuje, ako sa dané ciele a očakávania majú dosiahnuť prostredníctvom obsahu a činností. Pri práci so vzdelávacím štandardom je dôležité uvedomiť si, že nielen komunikačné jazykové činnosti, ale aj **všetky zložky obsahového štandardu vytvárajú jeden celok**. Táto vzájomná prepojenosť zabezpečuje dosiahnutie stanovených cieľov.

Správne zostavený školský vzdelávací program zohľadňuje vzájomné prepojenie častí výkonového a obsahového štandardu tak, aby sa efektívne rozvíjali potrebné vedomosti a zručnosti každého žiaka s prihliadnutím na jeho jazykové schopnosti a na jazykové prostredie školy.

V ukážkach a príkladoch nasledujúcej časti sa budeme venovať **len vybraným cieľom**, pomocou ktorých chceme poukázať na vzťah a previazanosť medzi cieľmi, výkonovým a obsahovým štandardom.

Príklad 1 je ukážkou toho, ako je vybraný cieľ vyučovacieho predmetu rozpracovaný do jednotlivých cyklov základného vzdelávania.

Príklad 1

Vybraný cieľ vyučovacieho predmetu SJSL: Porozumieť rôznym druhom počúvaného a čítaného vecného textu, získať a spracovať informácie, využiť ich pri vzdelávaní, sebarozvoji, pri zapojení sa do sociálneho a občianskeho života.

Tabuľka 2: Ciele jednotlivých cyklov, ktoré sa viažu na vyššie uvedený cieľ vyučovacieho predmetu

1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
~ Pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy v slovenskom jazyku. ~ Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch. ~ Primerane veku a schopnostiam komunikovať vlastné pocity a potreby (aj pocity druhých), porozumieť významu toho, čo je komunikované, vedieť klásť otázky.	~ Čítať a počúvať s porozumením primerané súvislé texty o známych témach a kratšie ukážky zo slovenskej literatúry pre deti a mládež. ~ Globálne porozumieť počutým a čítaným súvislým textom a kratším literárnym ukážkam, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jazykovej úrovni a skúsenostiam žiaka. ~ Identifikovať v texte explicitné informácie a s pomocou vyvodíť základné implicitné informácie. ~ Vyjadriť myšlienky a stanoviská (ústne a písomne) v rôznych sociálnych situáciách v rámci tematických okruhov.	~ Globálne pochopiť podstatu vypočutých a prečítaných textov s menším počtom neznámych slov. ~ Samostatne, správne a plynule čítať s porozumením veku primerané vecné a literárne texty. ~ Uplatňovať stratégie porozumenia textu, plánovať a monitorovať úspešnosť porozumenia, regulovať vlastné porozumenie textu. ~ Získať a spracovať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť informácií, spoľahlivosť zdrojov a ich zmysuplné využitie. ~ Vyhľadať v primeranom umeleckom i vecnom texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie a usporiadať ich podľa významu a dôležitosti. ~ Získať a spracovať informácie z rôznych informačných zdrojov (tlačených, digitálnych, audiovizuálnych), veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť informácií, spoľahlivosť zdrojov a ich zmysuplné využitie.

V nasledujúcom príklade v tabuľke 3 **sú ukážky nadväznosti a gradácie cieľov v jednotlivých cykloch.**

Príklad 2

Tabuľka 3: Nadväznosť a gradácia cieľov v jednotlivých cykloch

1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
~ Na veku a schopnostiam primeranej úrovni sa dorozumieť v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách.	~ Vyjadriť myšlienky a stanoviská (ústne a písomne) v rôznych sociálnych situáciách v rámci tematických okruhov. ~ Primerane veku a individuálnym schopnostiam vyjadrovať pochopenie pre komunikáciu druhých, reflektovať svoje konanie, konštruktívne komunikovať a držať sa témy rozhovorov. ~ Sformulovať jednoduchý ústny a písomný prejav v rámci osvojených tematických okruhov.	~ Primerane veku a schopnostiam komunikovať (ústne a písomne) v rámci tematických okruhov. ~ Jednoduchým spôsobom opísať problém, vyjadriť a obhájiť svoj názor na určitú tému. ~ Aplikovať osvojené lexikálne jednotky, štylizovať vety a vetné konštrukcie.
~ Na veku a schopnostiam primeranej úrovni použiť osvojené ortoepické, ortografické a gramatické pravidlá potrebné na krátku a jednoduchú ústnu a písomnú komunikáciu v rámci tematických okruhov.	~ V danej komunikačnej situácii dodržiavať správnu výslovnosť, zrozumiteľne artikulovať, primerane gestikulovať, používať adekvátnu mimiku a vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím. ~ Aplikovať osvojené ortoepické, ortografické a gramatické pravidlá potrebné na ústnu a písomnú komunikáciu s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka.	~ Uplatňovať stratégie tvorby písaného textu, regulovať vlastný proces písania, uplatniť znalosti pravopisných pravidiel. ~ Aplikovať nadobudnuté vedomosti z ortoepie, ortografie, lexikológie, morfológie, syntaxe s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka.

Hlavné ciele vyučovacieho predmetu sa naplňajú postupne a pre jednotlivé cykly sú definované čiastkové ciele, pomocou ktorých je zabezpečená **prirodzená gradácia** v rozvoji komunikačnej kompetencie a gramotnosti žiakov. Aj výkonový štandard je formulovaný tak, aby bola zreteľná gradácia v rozvoji všetkých šiestich komunikačných jazykových činností a aby ho učiteľ mohol efektívne prepojiť s akýmkoľvek obsahovým štandardom.

Príklad 3

Ako príklad uvádzame formulácie výkonového štandardu pre komunikačnú jazykovú činnosť písomná interakcia. Kým v 1. cykle sa od žiaka očakáva krátka reakcia, väčšinou jednoslovná, v závere cyklu aj jednoduchá veta, v 2. cykle sa už rozširuje repertoár textov a zároveň sa rozvíja slovná zásoba, i keď napr. využívanie jazykových prostriedkov ostáva na jednoduchšej úrovni. V 3. cykle žiak prostredníctvom náročnejších textov, postupným rozšírením slovnej zásoby, osvojovaním gramatických štruktúr dokáže samostatne vstupovať do interakcie.

Tabuľka 4: Gradácia vo výkonovom štandarde – časť písomná interakcia

1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
~ Jednoducho reagovať na krátke správy alebo oznámenia (napr. pozdravy z výletu, blahoželanie k narodeninám, pozvánka na oslavu), pričom žiak používa jednoduché slová a slovné spojenia. ~ Zapojiť sa do jednoduchej on-line komunikácie. ~ Napísať krátku, veľmi jednoduchú textovú správu (SMS, e-mail), v ktorej žiak poskytne informácie alebo sa niečo opýta.	~ Sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily a textové správy (napr. odpoveď na pozvanie, potvrdenie alebo zmena dohodnutého stretnutia a pod.). ~ Zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie (napr. zdieľaním správ a vytváraním/potvrdzovaním plánov na stretnutie a pod.). ~ Stručne komentovať on-line príspevky iných (napr. fotografie, videá). ~ Jednoducho reagovať na krátke správy, on-line príspevky alebo oznámenia (napr. blahoželanie k narodeninám, pozvánka na oslavu) s použitím osvojenej slovnej zásoby.	~ Uplatňovať osvojené pravopisné pravidlá v písanej a v elektronickej interakcii. ~ Sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily, textové správy a pod. v rámci osvojených tém. ~ Zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie. ~ Spoločensky vhodne komentovať on-line príspevky iných s použitím osvojenej slovnej zásoby. ~ Reagovať na správy, oznámenia, ktoré sa žiaka bezprostredne týkajú. ~ Formulovať bežnú a úradnú elektronickú korešpondenciu prostredníctvom e-mailu, jednoduché žiadosti, objednávky, prihlášky a pod.

Vzťah a previazanosť medzi cieľmi, výkonovým a obsahovým štandardom Kvalitatívna úroveň výkonového štandardu rastie prostredníctvom realizácie obsahového štandardu a závisí od rôznorodých komunikačných situácií, ktoré činnostný prístup k učeniu sa jazyka ponúka. Vzdelávací štandard je zostavený tak, že umožňuje vytvoriť ľubovoľné množstvo variácií prepojenia výkonového a obsahového štandardu podľa výberu zostavovateľa učebných osnov a učiteľa. Položku výkonového štandardu je možné na úrovni školy konkretizovať s ohľadom na obsahový štandard.

Každá jazyková činnosť (recepčia, produkcia, interakcia) môže zahŕňať akékoľvek jazykové funkcie a jazykové prostriedky podľa uváženia a konkrétneho výberu učiteľa. Zároveň aj každá jazyková funkcia sa môže aplikovať v rôznych jazykových činnostiach a komunikačných situáciách, pričom ich konkrétny

výber určuje učiteľ s prihliadnutím na vek a schopnosti žiakov.

Prepojenosť medzi jednotlivými jazykovými komunikačnými činnosťami (komplexný výkonový štandard)

Nasledujúce tri tabuľky obsahujú **vzájomnú previazanosť jednotlivých častí výkonového štandardu na príklade.**

Na to, aby žiak dokázal vykonať požadovanú aktivitu/činnosť na základe pokynov/povelov/zadaní alebo úloh, je potrebné, aby počúval s porozumením, čítal s porozumením, na základe počutého a čítaného textu vedel aktívne používať jazyk ústne a písomne aplikovaním osvojenej slovnej zásoby a jazykových štruktúr. Následne je potrebné, aby žiak vyššie uvedené činnosti vedel uplatniť v rámci ústnej a písomnej interakcie **v bežných komunikačných situáciách.** Výkony v uvedených troch tabuľkách zároveň naplňajú aj ďalšie ciele jednotlivých cyklov.

1. cyklus

CIEL: Na úrovni primeranej veku a schopnostiam sa dorozumievať v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách.

Tabuľka 5: Prepojenosť výkonov v rámci komponentu Komunikačné jazykové činnosti

Recepcia - počúvanie s porozumením	Recepcia - čítanie s porozumením	Produkcia - ústny prejav	Produkcia - písomný prejav	Interakcia - ústna	Interakcia - písomná
~ Reagovať na príkazy a na povely, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov.	~ S pomocou učiteľa vyhľadať v textoch základné informácie na základe pomocných otázok. ~ Podľa vzoru a s pomocou učiteľa tvoriť jednoduché otázky k prečítanému textu.	~ Požiadat' o informáciu a na požiadanie poskytnúť primeranú odpoveď. ~ Na základe osvojených vetných modelov samostatne rozprávať o živote v škole a v rodine.	~ Podľa vzoru a po príprave písomne odpovedať na otázky k známym textom.	~ Zapojiť sa do jednoduchých rozhovorov s použitím osvojených slov a slovných spojení, ak partner v komunikácii používa modelové výrazy a frázy z oblasti prebraných tematických okruhov a prispôbi svoj prejav individuálnym rečovým schopnostiam komunikačných partnerov.	~ Zapojiť sa do jednoduchej online komunikácie.

2. cyklus

CIEL: Sformulovať jednoduchý ústny a písomný prejav v rámci osvojených tematických okruhov.

Tabuľka 6: Prepojenosť výkonov v rámci komponentu Komunikačné jazykové činnosti

Recepcia - počúvanie s porozumením	Recepcia - čítanie s porozumením	Produkcia - ústny prejav	Produkcia - písomný prejav	Interakcia - ústna	Interakcia - písomná
~ Porozumieť bežným jednoduchým otázkam, frázam a inštrukciám, prípadne ich parafrázam v situáciách, ktoré sa žiaci bezprostredne týkajú a súvisia s osvojenými témami, na ktoré vie jednoducho verbálne reagovať.	~ Globálne pochopiť podstatu veku primeraných vecných a literárnych textov s menším počtom neznámych slov. ~ Klásť otázky k obsahu textu. ~ Porozumieť explicitným významom a vyhľadať v texte základné informácie.	~ Primerane jazykovej úrovni a veku jednoducho, pomocou krátkych viet komunikovať v rámci osvojených tematických okruhov. ~ Zoštylizovať jednoduché vety a vetné konštrukcie podľa modelov. ~ Na základe osnovy alebo otázok zoštylizovať kratšie súvislé texty na známe témy s využitím osvojenej slovnej zásoby. ~ Podľa vzoru tvoriť krátke dialógy, súvislý text v rámci osvojených tém, jednoducho opísať niekoho/ niečo, riešiť štandardné sociálne situácie, reagovať na ne.	~ Utvoriť kratšie slohové útvary/žánre známe z predchádzajúceho cyklu (napr. pozdrav z výletu, blahoželanie a pod.). ~ Tvoriť jednoduché vety podľa obsahu v rámci osvojených tematických okruhov. ~ Podľa vetných modelov tvoriť jednoduché holé a rozvítené vety. ~ Použiť správnu interpunkciu na konci jednoduchých viet. ~ Pri tvorbe písomného prejavu aplikovať osvojené jazykové prostriedky a základné pravidlá slovenského pravopisu súvisiace s osvojovaním slovnej zásoby a gramatiky.	~ Aktívne sa zapojiť do jednoduchých rozhovorov, ak partner v komunikácii používa bežné slová a frázy z oblasti osvojených tém. ~ Začať, udržať a ukončiť jednoduché osobné rozhovory, požiadať o pozornosť. ~ Komunikovať v jednoduchých a bežných situáciách, ktoré si vyžadujú priamu výmenu informácií (napr. poskytnúť informácie o smere cesty a požiadať o ne, kúpiť si lístky do kina, urobiť jednoduché nákupy alebo objednať si jedlo v reštaurácii a pod.).	~ Sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily a textové správy (napr. odpoveď na pozvanie, potvrdenie alebo zmena dohodnutého stretnutia a pod.). ~ Zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie (napr. zdieľaním správ a vytváraním/potvrdzovaním plánov na stretnutie a pod.). ~ Jednoducho reagovať na krátke správy, on-line príspevky alebo oznámenia s použitím osvojenej slovnej zásoby.

3. cyklus

CIEL: Primerane veku a schopnostiam komunikovať (ústne a písomne) v rámci tematických okruhov.

Tabuľka 7: Prepojenosť výkonov v rámci komponentu Komunikačné jazykové činnosti

Recepcia - počúvanie s porozumením	Recepcia - čítanie s porozumením	Produkcia - ústny prejav	Produkcia - písomný prejav	Interakcia - ústna	Interakcia - písomná
~ Pochopiť krátky ústny prejav a rečový zámer partnera (učiteľa, spolužiakov, rovesníkov a dospelých) v bežných komunikačných situáciách.	~ Globálne pochopiť podstatu súvislých a nesúvislých textov s menším počtom neznámych slov. ~ Vyhľadať kľúčové slová, základné a doplňujúce, špecifické a detailné informácie v rôznych veku primeraných súvislých, nesúvislých, vecných a literárnych textoch.	~ Začať, udržať a ukončiť komunikáciu s osobami hovoriacimi po slovensky primerane danej spoločenskej situácii v rámci tematických okruhov, zároveň zosúladiť výber jazykových prostriedkov s cieľom komunikácie. ~ Jednoduchým spôsobom opísať problém, vyjadriť vôľu a pocity, zaujať stanovisko, vyjadriť svoj názor na určitú tému a kultivovaným spôsobom ho obhájiť.	~ Tvoriť krátky súvislý písomný text na danú tému s využitím osvojenej slovnej zásoby.	~ Reagovať na otázky a inštrukcie, ktoré sa týkajú osvojených tém a bezprostrednej skúsenosti. ~ Komunikovať v bežných situáciách, ktoré si vyžadujú priamu výmenu informácií (napr. poskytnúť informácie a požiadať o ne, požiadať o pomoc, urobiť jednoduché nákupy alebo objednať si jedlo v reštaurácii a pod.).	~ Sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily, textové správy a pod. v rámci osvojených tém. ~ Zapojiť sa do jednoduchšej spoločenskej on-line komunikácie.

Príklady gradácie v obsahovom štandarde

Komplexný obsahový štandard vo vzdelávacom štandarde pre slovenský jazyk a slovenskú literatúru je **rozdeľovaný do siedmich častí**. Jednotlivé časti súčasne tvoria **rámec pre úspešnú komunikáciu** v slovenskom jazyku. Obsah každej z týchto častí podlieha **postupnému a systematickému rozširovaniu** a **kvalitatívnemu posunu** naprieč vzdelávacími cyklami.

V nasledujúcich tabuľkách uvádzame príklady gradácie naprieč cyklami pre vybrané časti obsahového štandardu, a to: pre vybranú funkciu jazyka, pre vybraný tematický okruh, pre vybrané jazykové prostriedky a pre vybrané druhy textov.

Tabuľka 8: Gradácia v obsahovom štandarde – časť funkcie jazyka

1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
Požadovať a poskytnúť informácie: získať informácie, požiadať o pomoc alebo o radu, upozorniť, identifikovať niekoho/niečo.	Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo.	Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo.
Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne).	Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, <i>a zdôvodniť svoj názor</i> , vyjadriť porozumenie príbehu, začať príbeh, rozvinúť dej príbehu, ukončiť príbeh, samostatne porozprávať príbeh, reprodukovať /tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh.	Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, <i>a zdôvodniť svoj názor</i> , vyjadriť porozumenie príbehu, začať príbeh, rozvinúť dej príbehu, ukončiť príbeh, samostatne porozprávať príbeh, reprodukovať/tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh.

Ak je naším cieľom, aby žiak na primeranej úrovni komunikoval v rámci tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách, musí **ovládať všetky prostriedky funkcie jazyka**, t. j. nadviazať kontakt pri stretnutí, požiadať a poskytnúť informácie, vyjadriť svoje stanovisko atď.

V každom cykle je možné **vyjadriť rovnakú funkciu jazyka rôznymi spôsobmi** (inou frázou, pomocou inej slovnej zásoby, inými vetnými konštrukciami atď.) a **zároveň rôzne funkcie jazyka** je možné **voľne kombinovať, prispôbiť téme** a komunikačnej situácii.

Tabuľka 9: Gradácia v obsahovom štandarde – časť tematický okruh Rodina a spoločnosť

1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
Rodina a spoločnosť: členovia rodiny, priatelia, meno žiaka, rodičov a súrodencov, vek žiaka, rodičov a súrodencov, zamestnanie členov rodiny, sviatky.	Rodina a spoločnosť: členovia rodiny, príbuzenstvo, priatelia, meno žiaka, rodičov a súrodencov, osobné údaje žiaka, vek rodičov a súrodencov, život v rodine, pomoc rodičom, vzájomná pomoc v rodine, charakteristika členov rodiny, povolanie rodičov, záľuby a zamestnania členov rodiny, adresa bydliska žiaka a starých rodičov, režim dňa, sviatky, zvyky a tradície.	Rodina a spoločnosť: osobné údaje – adresa, telefónne číslo, dátum narodenia, materinský jazyk; záľuby členov rodiny, domáce práce, delba práce v domácnosti, pomoc v domácnosti, práca okolo domu; prázdniny a sviatky v rodinnom kruhu, život v rodine, širšie príbuzenské vzťahy, rodinné udalosti (napr. narodenie nového člena rodiny, sobáš, zásnuby, rozvod); rodinný stav, život v neúplných rodinách, život v detských domovoch; priateľstvo, priatelia, osobné a písomné kontakty so známymi a s priateľmi, vzťah k priateľom, rovesníkom, dospelým a k starším; zvyky a tradície; riešenie konfliktov medzi súrodencami, členmi rodiny, spolunažívanie viacerých generácií, riešenie problémov a vyrovnanie sa s nimi.

Jazykové prostriedky (pojmové okruhy, lexikológia, zvuková stránka reči a pravopis, morfológia a syntax) predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka. Zdôrazňujeme, že **cieľom je**, aby bol žiak schopný **aktívne využívať osvojenú slovnú zásobu a gramatické štruktúry v komunikácii**. **Cieľom teda nie je naučiť** žiakov **gramatické pravidlá izolovane**, pretože ich ovládanie nie je samostatným cieľom učenia sa jazyka, ale prostriedkom na správne vyjadrenie jednotlivých funkcií jazyka, na dosiahnutie úspešnej ústnej alebo písomnej komunikácie. **Rozvoj jazykových zručností** žiakov na hodinách slovenského jazyka

a slovenskej literatúry **je integrovaný a založený na práci s textom**. Text je najdôležitejším nástrojom komunikácie, pretože jazykové činnosti sa uskutočňujú v textoch a prostredníctvom rôznych typov a druhov textov (vecné a literárne, súvislé a nesúvislé, texty v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme). **Texty sú základom jazykového vyučovania**, sú prostriedkom získavania vedomostí a sú základom procesov učenia sa. Moderné vyučovanie jazykov sa vyznačuje prístupom zameraným na text a zameriava sa na rozvoj textovej kompetencie a na rozširovanie a uvedomovanie si vedomostí žiakov o druhoch textov. Pri práci s textom sa kladie dôraz na funkciu jazykových prostriedkov v texte a ich zobrazenie v kontexte.

Tabuľka 10 Gradácia v obsahovom štandarde – druhy textov: Literárne texty

1. cyklus	2. cyklus	3. cyklus
Literárne texty: rozprávky známe z materinského/maďarského jazyka, slovenské ľudové rozprávky, hádanky, riekanky, texty ľudových piesní a detských <i>ľudových hier</i> , <i>autorské rozprávky od slovenských spisovateľov</i> , <i>poézia pre deti od slovenských autorov</i> .	Literárne texty: ľudové a autorské, ľudové piesne, detské hry, krátke útvary ľudovej slovesnosti: príslovia a porekadlá viažuce sa na <i>prácu</i> , hádanky, pranostiky (podobné motívy v slovenskej a v maďarskej ľudovej slovesnosti), slovenské ľudové piesne, obrazy zo života detí a prírody: krátke básnické a prozaické diela zo súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež; obrázkový príbeh, komiks.	Literárne texty: poviedka a román, básnická a prozaická tvorba (ukážky zo slovenskej tvorby pre deti a mládež), ukážky zo súčasnej slovenskej dramatickej tvorby pre deti a mládež; ľudová a autorská rozprávka, ľudové a autorské povesti, ľudová a umelá balada, báj, bájka, krátke útvary ľudovej slovesnosti, ľudové piesne, populárne piesne.

Komunikačná jazyková kompetencia má niekoľko styčných bodov s kompetenciou maďarského jazyka. Mnohé zručnosti z oblasti tvorby textu, ústnej a písomnej komunikácie sa dajú preniesť do učenia sa slovenského jazyka a cudzích jazykov a naopak, pričom kompetencie získané pri učení sa iných jazykov sú využiteľné aj v oblasti komunikácie v maďarskom jazyku. Je dôležité mať na pamäti, že systematické vyučovanie a osvojovanie si funkčnej gramatiky slovenského jazyka na rozdiel od gramatiky maďarského jazyka podporuje primeranú úroveň používania slovenského jazyka. Preto je

v procese prípravy školského vzdelávacieho programu **nevyhnutná úzka spolupráca medzi učiteľmi slovenského jazyka a slovenskej literatúry a učiteľmi maďarského jazyka a literatúry**, aby obsah učiva v členení podľa ročníkov nadväzoval na seba v oboch vyučovacích predmetoch. To znamená, že žiaci by sa mali najprv na hodinách maďarského jazyka a literatúry oboznámiť s určitými jazykovými javmi, pojmi a literárnymi témami, aby sa zabezpečilo, že na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a slovenskej literatúry sa bude uplatňovať princíp opory o maďarský jazyk.

Ako pracovať so vzdelávacími štandardmi pri tvorbe učebných osnov?

Školský vzdelávací program (ďalej ŠkVP) je **základným dokumentom školy**, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie. Obsahuje vymedzenie cieľov, poslania a zamerania školy, stupeň vzdelania, učebný plán, učebné osnovy, vyučovací jazyk a hodnotenie žiakov. Tento dokument je vypracovaný v súlade s princípmi výchovy a vzdelávania a s platným [štátnym vzdelávacím programom](#) (ďalej ŠVP).

Súčasťou ŠVP sú [rámcové učebné plány](#) (ďalej RUP), ktoré obsahujú zoznam vzdelávacích oblastí a povinných vyučovacích predmetov. Zároveň vymedzujú najnižší počet vyučovacích hodín pre vzdelávacie oblasti, resp. pre vyučovacie predmety, a celkový počet disponibilných hodín pre každý vzdelávací cyklus v základnej škole. Dôležitou zmenou v RUP je, že **povinné a disponibilné hodinové dotácie** sú určené pre jednotlivé cykly súhrnne, kým v RUP platných v súčasnosti sú hodinové dotácie určené pre každý ročník osobitne.

Učebné plány sú súčasťou ŠkVP a rozpracúvajú rámcové učebné plány ŠVP podľa jednotlivých vzdelávacích oblastí, resp. vyučovacích predmetov. Učebné plány danej školy určujú celkový **týždenný počet vyučovacích hodín** pre príslušný ročník ŠkVP.

Učebné osnovy sú súčasťou ŠkVP, ktorý obsahuje **rozpracovanie obsahových štandardov** do ročníkov podľa učebného plánu ŠkVP.

Pri tvorbe učebných osnov je smerodajná týždenná hodinová dotácia určená pre daný ročník. Je to dôležité z hľadiska rozloženia učiva na celý školský rok. Hodinová dotácia

Povinnú hodinovú dotáciu zo SJSJ pre jednotlivé cykly určuje RUP pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Prehľad povinnej a disponibilnej týždennej hodinovej dotácie sa nachádza v tabuľke 11.

Tabuľka 11 Povinná hodinová dotácia zo SJSL a disponibilné hodiny

Hodinová dotácia zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry pre jednotlivé cykly	Disponibilné hodiny pre jednotlivé cykly vrátane všetkých vyučovacích predmetov
1. cyklus - 12 hodín týždenne	7 disponibilných hodín týždenne
2. cyklus - 10 hodín týždenne	3 disponibilné hodiny týždenne
3. cyklus - 16 hodín týždenne	11 disponibilných hodín týždenne
spolu 38 hodín	spolu 21 hodín

Pri zostavovaní školského vzdelávacieho programu je v záujme efektivity vyučovania SJSL potrebné zabezpečiť každodenný kontakt žiakov so slovenským jazykom, t. j. **v každom ročníku daného cyklu sa odporúča 1 hodina denne.**

Škola teda môže posilniť vyučovanie SJSL využitím disponibilných hodín. Vzdelávacie štandardy zo SJSL umožňujú učiteľom veľkú flexibilitu pri tvorbe učebných osnov. Učitelia môžu vytvoriť také učebné osnovy, ktoré im umožnia zohľadniť špecifické podmienky ich školy a žiakov. K cieľom a naplneniu vzdelávacích štandardov je možné sa dostať viacerými spôsobmi, neexistuje jediná správna cesta.

Učivo v novom vzdelávacom štandarde je **rozdelené do cyklov**, pri tvorbe ŠKVP je preto dôležitou úlohou rozdeliť ho do ročníkov v súlade s cieľmi školy. V tabuľke 12 uvádzame návrh optimálneho rozdelenia povinných hodín zo SJSL po ročníkoch. Vzdelávacie štandardy zo SJSL je koncipovaný tak, aby bolo možné učivo prebrať v rámci určenej povinnej hodinovej dotácie. Pri tvorbe ŠKVP je v plnej kompetencii školy vytvoriť aj iné rozdelenie danej povinnej hodinovej dotácie. Škola môže z disponibilných hodín navýšiť týždennú hodinovú dotáciu v jednotlivých ročníkoch. V tomto prípade je možné rozšíriť aj obsah predmetu.

Tabuľka 12: Odporúčané rozloženie povinných hodín v rámci jednotlivých cyklov

1. ročník	2. ročník	3. ročník	
4 hodiny týždenne	4 hodiny týždenne	4 hodiny týždenne	
4. ročník	5. ročník		
5 hodín týždenne	5 hodín týždenne		
6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
4 hodiny týždenne	4 hodiny týždenne	4 hodiny týždenne	4 hodiny týždenne

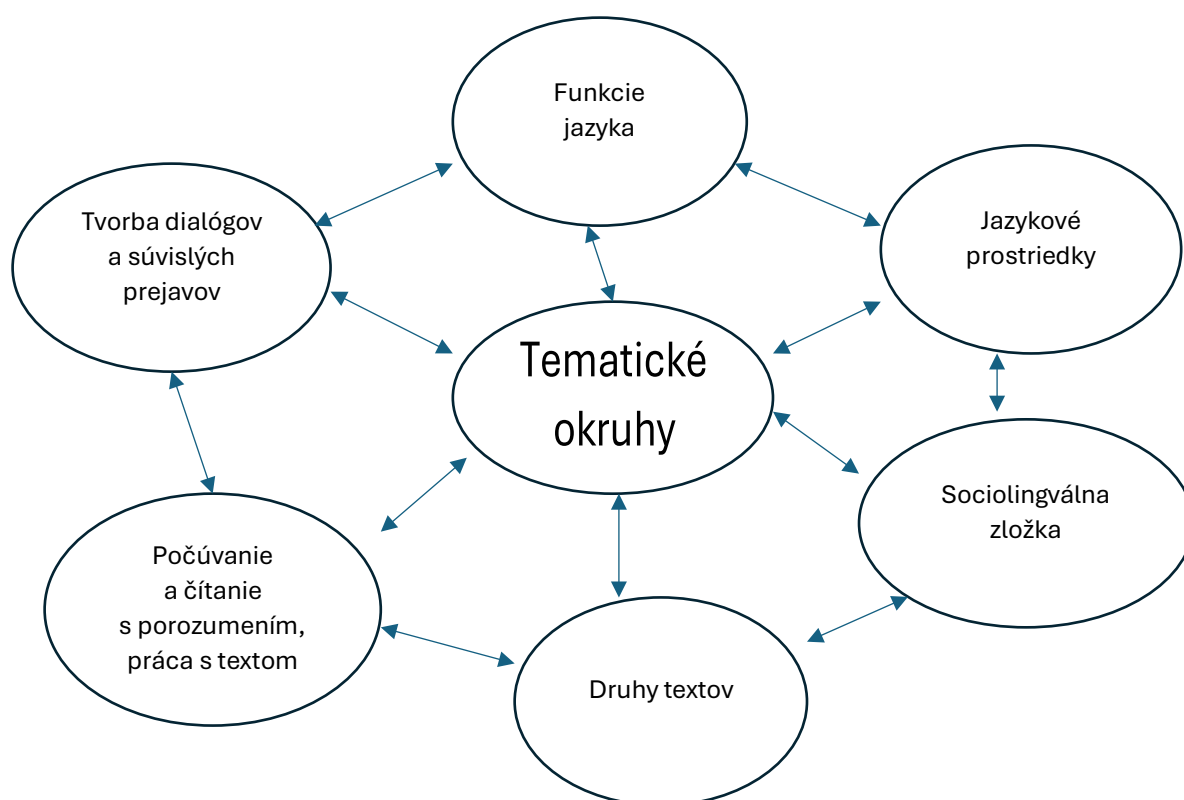
Pri tvorbe ŠKVP, ktorého súčasťou sú aj učebné osnovy zo SJSL, je potrebné zohľadniť profil absolventa základného vzdelávania, ciele a poslanie školy, jazykové prostredie školy, personálne a materiálno-technické vybavenie školy a požiadavky spoločnosti (rodičia, zákonní zástupcovia, komunita, ekonomické, sociálne zázemie a pod.). Pripomíname, že v rámcovom učebnom pláne sú k dispozícii disponibilné hodiny, ktoré odporúčame využiť na posilnenie

SJSL (v ročníku, v ktorom sa zavádza čítanie a písanie v slovenskom jazyku, sa realizuje národné testovanie, žiaci sa pripravujú na prijímacie skúšky a pod.) alebo na zavedenie nového vyučovacieho predmetu (napr. konverzácia v slovenskom jazyku).

Ciele vyučovacieho predmetu SJSL a ciele vymedzené pre jednotlivé cykly sa postupne naplňajú prostredníctvom výkonového a obsahového štandardu. V učebných osnovách je možné vytvoriť

množstvo variácií, pretože jednotlivé časti výkonového a obsahového štandardu sú vzájomne prepojené. Ako sme už uviedli v predchádzajúcich kapitolách, obsahový štandard pre SJSL „pozostávajúci zo siedmich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené“ (ŠVP, 2023). Pri tvorbe učebných osnov sa odporúča vychádzať predovšetkým z tematických okruhov, následne z druhov textov a funkcií jazyka, ku ktorým sa priradia ďalšie zložky obsahového

štandardu (jazykové prostriedky, sociolingválna zložka atď.). Týmto spôsobom sa zabezpečí aj naplnenie výkonového štandardu. Vo vyučovaní SJSL vychádza z tematických okruhov, pretože jazyk si žiaci osvojujú v rôznych kontextoch a komunikačných situáciách. Preto sú dôležité vhodné veku primerané texty (vecné a literárne, súvislé a nesúvislé), ktoré zabezpečujú gradáciu, rozširovanie slovnej zásoby a prostredníctvom činnostne zameraného prístupu aj postupné dosahovanie výkonového štandardu v jednotlivých cykloch.

Obrázok 2: Ústredné miesto tematického okruhu vo vzájomnom prepojení častí obsahového štandardu

Obrázok 2 znázorňuje vzájomné prepojenie častí obsahového štandardu, v ktorom ústredné miesto zastávajú texty v rámci jednotlivých tematických okruhov.

Poznamenávame, že pri jednotlivých tematických okruhoch sa opakujú viaceré funkcie jazyka, jazykové prostriedky, sociolingválna zložka a aj ďalšie časti obsahového štandardu. Dôležité je, aby

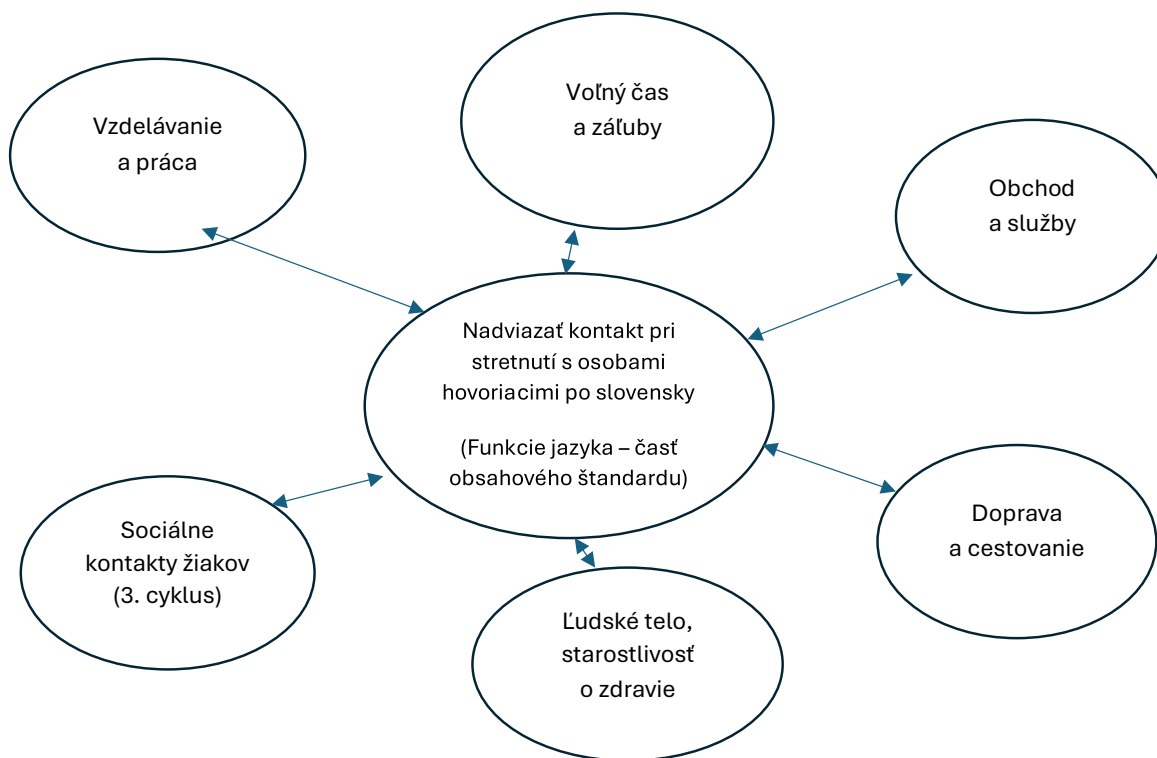
učiteľ pri tvorbe obsahového štandardu vychádzal z textov v rámci jednotlivých tém a na základe toho vytvoril obsahový štandard. Každý text ponúka iné možnosti na zaradenie obsahu, napr. z funkcií jazyka, zo sociolingválnej zložky, z tvorby dialógov a súvislých prejavov, z jazykovej zložky atď.

Napríklad v rámci tematického okruhu Rodina a spoločnosť si žiaci osvojujú

pozdravy, oslovenia, zdvorilostné výrazy (*Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky*) a pod., avšak tieto funkcie jazyka sa precvičujú aj v rámci ďalších tematických okru-

hov, napr. Vzdelávanie a práca, Obchod a služby, Doprava a cestovanie, Ľudské telo, Starostlivosť o zdravie, Sociálne kontakty žiakov, Voľný čas a záľuby a pod. (pozri obrázok 3).

Obrázok 3: Precvičovanie vybranej funkcie jazyka v rámci viacerých tematických okruhov

Žiaci sa od 1. ročníka zoznamujú s rôznymi žánrami ľudovej slovesnosti (napr. riekankami, vyčítankami, detskými pesničkami a hrami), básničkami a krátkymi rozprávkami slovenských autorov. Tieto literárne texty sú zamerané na aktuálne preberanú tému. Veku primerané riekanky, básničky, detské hry a piesne slúžia na rozširovanie slovnej zásoby, na zapamätanie slovných spojení. Žiakov mladšieho školského veku učíme len také rečnôvky, riekanky, vyčítanky, básničky, pesničky, hádanky a detské hry, ktoré sú primerané ich citovej a rozumovej vyspelosti a ktorým rozumejú na základe svojich jazykových vedomostí. Aby si žiaci osvojili správnu výslovnosť slovenských hlások, spoluhláskových skupín a výrazov, potrebujú ich počuť vo vzorovom prednese učiteľa s bezchybnou výslovnosťou alebo prostredníctvom zvukových nahrávok.

Faktom je, že veľká väčšina žiakov národnostných škôl s vyučovacím jazykom maďarským pochádza z jazykového prostredia s prevahou používania maďarského jazyka. Krátke literárne texty majú veľký význam pri nácviku a osvojení si správnej výslovnosti a vo využívaní slovných spojení v komunikácii. Žiakov systematicky vedieme k presnosti vo výslovnosti (artikulácia, intonácia, tempo, rytmus, dýchanie, pauza). V tabuľkách nižšie uvádzame všeobecný príklad na gradáciu obsahového štandardu pre 1. cyklus v rámci tematického okruhu Rodina a spoločnosť. Vyučujúci pri tvorbe obsahového štandardu však vychádza aj z konkrétnych textov k jednotlivým témam a z toho, čo jednotlivé texty ponúkajú (napr. ktoré funkcie jazyka, jazykové prostriedky atď.), zaraďuje ďalšie časti z obsahového štandardu v súlade so školským vzdelávacím programom.

Obsahový štandard

1. cyklus - 1. ročník

Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh	Druhy textov	Počúvanie s porozumením	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky: pozdravy, odpovedať na pozdravy, oslovenia, lúčiť sa, zdvorilostné výrazy, blahoželanía, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa, prosba. Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o pomoc, identifikovať niečo. Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, slušne požiadať o pomoc. Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, že sa niečo páči alebo nepáči, vyjadriť, že komunikujúca osoba niečo má/nemá rada. Vyjadriť názor: vyjadriť, či je tvrdenie pravda/nepravda. Zaujať postoj: ospravedlniť sa. Vyjadriť návrh a reagovať naň: poďakovať sa. Reagovať na udalosť: blahoželať. Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči (aj neverbálne).	Pojmové okruhy: vyjadrenie existencie (sloveso byť v prítomnom čase); vyjadrenie vlastníctva (sloveso mať v prítomnom čase, prívlastňovacie zámená: môj, moja, moje); vyjadrenie priestorových vzťahov (smer: tam, hore, dole/dolu; poloha: tu, tam, hore, dole/dolu, blízko, ďaleko; veľkosť: veľký, malý); vyjadrenie časových vzťahov (čas: teraz, ráno, večer); vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov (základné určité číslovky do 10, neurčité: veľa, málo; vek žiaka); vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov (postava: vysoká, nízka; farba: biela, žltá, červená, modrá, zelená, čierna, hnedá). Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie (foneticko-fonologické, prozodické, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela). Zvuková stránka reči (správna výslovnosť hlások slovenskej abecedy). Správna artikulácia slovenských foném s využitím osvojených vedomostí a zručností z maďarského jazyka; uvedenie si kontrastívnych znakov maďarskej a slovenskej abecedy medzi slovenským a maďarským jazykom. Morfológia (I. gramatická osoba jednotného čísla činnostných slovies v rámci tematických okruhov; prítomný čas slovies v rámci tematických okruhov; najfrekvencovanejšie zvrtné slovesá, ktoré sa týkajú tematického okruhu Vzdelávanie a práca; rod najfrekvencovanejších podstatných mien v rámci tematických okruhov). Syntax: jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacích) s využitím osvojenej slovnej zásoby a vedomostí z maďarského jazyka. Vetné modely: - všeobecný podmet - slovesno-menný prísudok, - podmet - slovesný prísudok.	Spríevodné gestá na podporu komunikácie v produkcii a interakcii a očný kontakt. Pozdravy (dobrý deň, ahoj, dovidenia) a základné zdvorilostné frázy tvoriace rámec situácií rozhovorov (prosím, ďakujem). Súkromná komunikácia primeraná veku a jazykovej úrovni žiakov (vhodné formy oslovenia v rodine, ústne blahoželanie). Vybrané sviatky, zvyky a tradície (vianočné vinše).	Rodina a spoločnosť (členovia rodiny, meno žiaka, rodičov a súrodencov, vek žiaka, sviatky).	Literárne texty (riekanky, texty detských ľudových hier, poézia pre deti od slovenských autorov).	Počúvanie textov z učebnice vo vzorovom prednese učiteľa. Práca s ilustráciami, s obrázkovými a maľovanými príbehmi.	Reprodukcia rozprávky alebo deja podľa ilustrácie alebo pomocných otázok.

Od 2. ročníka začínajú žiaci čítať a písať. Veľký dôraz kladieme na výber vhodných pôvodných literárnych textov pre deti od slovenských autorov. Vyučujúci vyberá na prácu s textom len také literárne texty, ktoré sú obsahom aj rozsahom vhodné pre žiakov 1. cyklu. V druhej polovici 1. cyklu sa môžu zaradiť do vý-

beru textov aj rozprávky, hlavne autorské (zvieracie) a umelecko-náučné texty. Na rozdiel od vyššie vymenovaných krátkych útvarov je v prípade dlhších textov dôležité, aby ich žiaci **pochopili globálne** a dokázali s pomocou vyučujúceho **odpovedať na otázky**.

Obsahový štandard

1. cyklus – 2. ročník

Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky: pozdravy, odpovedať na pozdravy, oslovenia, ľúčiť sa, zdvorilostné výrazy, blahoželanía, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa, prosba. Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o pomoc, upozorniť, identifikovať niečo. Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, smútok, slušne vyjadriť prosbu, požiadať o pomoc, vyjadriť fyzickú bolesť. Oznámiť a vyjadriť stanovisko: ziskávať informácie a informovať druhých v rámci tematických okruhov. Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, že sa niečo páči alebo nepáči, vyjadriť, že komunikujúca osoba niekoho alebo niečo má/nemá rada. Opísať: jednoducho opísať predmet/zviera. Vyjadriť názor: vyjadriť, či je tvrdenie pravda/nepravda, vybrať si z ponúkaných možností. Zaujať postoj: vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa. Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, poďakovať sa. Reagovať na udalosť: blahoželať, pozvať. Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne).	Pojmové okruhy: vyjadrenie existencie (sloveso byť v prítomnom čase), vyjadrenie vlastníctva (sloveso mať v prítomnom čase, prívlastňovacie zámená: môj, moja, moje, náš, naša, naše); vyjadrenie priestorových vzťahov: smer (tam, hore, dole/dolu, dopredu, dozadu, doprava, doľava), používanie predložiek s genitívom (od, do), poloha (tu, tam, hore, dole/dolu, vpredu, vzadu, vľavo, vpravo), používanie predložiek s lokálom (v, na, pod, pri), situácia: blízko, ďaleko, veľkosť (veľký, malý); vyjadrenie časových vzťahov: čas (celé hodiny, včera, dnes, zajtra); vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: základné určité číslovky do 20, neurčité číslovky (veľa, málo), vek žiaka; vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov (postava – vysoká, nízka; farba – biela, žltá, červená, modrá, zelená, čierna, hnedá, fialová, oranžová, sivá, ružová). Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie (foneticko-fonologické, prazodické, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela). Jednoduchý opis niekoho alebo niečoho, jednoduchá charakteristika niekoho na základe pomocných otázok. Zvuková stránka reči a pravopis (správna výslovnosť hlások slovenskej abecedy). Správna artikulácia slovenských foném a správne čítanie ich písaných tvarov (grafém) s využitím osvojených vedomostí a zručností z maďarského jazyka: uvedenie si kontrastívnych znakov maďarskej a slovenskej abecedy, aplikácia odlišností a rovností medzi slovenským a maďarským jazykom. Morfológia (1. a 2. gramatická osoba jednotného čísla a 1. gramatická osoba množného čísla činnostných slovies v rámci tematických okruhov; prítomný čas slovies v rámci tematických okruhov; najfrekvencovanejšie zvrtné slovesá, ktoré sa týkajú tematických okruhov; ľudské telo, starostlivosť o zdravie; Vzdelávanie a práca; rod a číslo najfrekvencovanejších podstatných mien v rámci tematických okruhov). Syntax: jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacích, opytovacích) s využitím osvojenej slovnej zásoby a vedomostí z maďarského jazyka. Vetné modely: - všeobecný podmet – slovesno-menný prísudok, - podmet – slovesný prísudok, - podmet – slovesno-menný prísudok.	Spríevodné gestá na podporu komunikácie v produkcii a interakcii a očný kontakt. Spoločenské konvenencie (oslavy). Pozdravy (dobré ráno, dobrý deň, ahaj, dovidenia) a základné zdvorilostné frázy tvoriace rámec situácií rozhovorov (prosím, ďakujem). Súkromná komunikácia primeraná veku a jazykovej úrovni žiakov (vhodné formy oslovenia v rodine, rozhovory doma, ústne blahoželenie). Vybrané sviatky, zvyky a tradície (Vianoce a vianočné vinše).	Rodina a spoločnosť (členovia rodiny, priatelia, meno žiaka, mená rodičov a súrodencov, vek žiaka, sviatky).	Literárne texty (riekanky, texty ľudových piesní a detských ľudových hier, poézia pre deti od slovenských autorov). Jednoduchý opis predmetu/zvieraťa.	Počúvanie textov z učebnice vo vzorovom prednese učiteľa. Hlasné čítanie s dodržaním správnej artikulácie s aplikovaním osvojených zručností z maďarského jazyka, dodržiavanie správneho dýchania pri čítaní. Práca s ilustráciami, s obrázkovými a maľovanými príbehmi.	Reprodukcia rozprávky alebo deja podľa ilustrácie alebo pomocných otázok. Spájanie krátkych jednoduchých viet do krátkych súvislých textov.

Treba pripomenúť, že v závislosti od vzdelávacieho cyklu si žiaci nemusia pojem osvojiť aj s príslušným termínom. Dôležité je, aby si jazykový, komunikačný alebo literárny termín (pojem) žiak vždy osvojoval na základe svojej komunikačnej činnosti. Napr. žiak v 1. cykle má pozorovať významový vzťah slovotvorne súvisiacich slov a využívať ho pri porozumení a pri tvorení textu bez toho, aby si osvojoval slovotvorné termíny.

Obsahový štandard

1. cyklus – 3. ročník

Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Nadviazať kontakt pri stretnutí s osobami hovoriacimi po slovensky: pozdravy, odpovedať na pozdravy, oslovenia, pozvať, privítať, lúčiť sa, zdvorilostné výrazy, blahoželenia, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa, prosba, slušne vyjadriť prosby. Požadovať a poskytnúť informácie: získať informácie, požiadať o pomoc alebo o radu, upozorniť, identifikovať niekoho/niečo. Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť, smútok, slušne vyjadriť prosbu, požiadať o pomoc, vyjadriť radosť, vyjadriť fyzickú bolesť, smútok, prekvapenie. Oznámiť a vyjadriť stanovisko: získať informácie a informovať druhých v rámci tematických okruhov.	Pojmové okruhy: <i>vyjadrenie existencie</i> (sloveso byť v prítomnom a minulom čase), <i>vyjadrenie vlastníctva</i> (sloveso mať v prítomnom a minulom čase, <i>privlastňovacie zámená</i>: môj, moja, moje, tvoj, tvoja, tvoje, náš, naša, naše); <i>vyjadrenie priestorových vzťahov</i>: smer (tam, hore, dole/dolu, dopredu, dozadu, doprava, doľava), používanie predložiek s genitívom (od, do, z), datívom (k, ku), akuzatívom (cez), poloha (tu, tam, hore, dole/dolu, vpredu, vzadu, vľavo, vpravo), používanie predložiek s akuzatívom (na, pod, nad, za, pred), lokálom (v, na, pri), situácia: používanie predložiek s lokálom (o), inštrumentálom (s, so), blízko, ďaleko, veľkosť (veľký, malý), <i>vyjadrenie časových vzťahov</i>: čas (celé hodiny, večera, dnes, zajtra, predvčerom, pozajtra, minulý/budúci týždeň/rok, časti dňa, dni v týždni), <i>vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov</i>: základné určité číslovky do 100, neurčité (veľa, málo) a radové číslovky (prvý, druhý, tretí a pod.), poradie (prvý, posledný), vek žiaka, jeho rodičov a súrodencov, <i>vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov</i>: postava (vysoká, nízka), tvar, farba (biela, žltá, červená, modrá, zelená, čierna, hnedá, fialová, oranžová, sivá, ružová).	Sprievodné gestá na podporu komunikácie v produkcii a interakcii a očný kontakt. Spoločenské konvencie (oslovovanie, oblečenie). Pozdravy (dobré ráno, dobrý deň, ahaj, dovidenia) a základné zdvorilostné frázy tvoriace rámec situačných rozhovorov (prosím, ďakujem). Súkromná komunikácia primeraná veku a jazykovej úrovni žiakov (vhodné formy oslovenia v rodine, tykanie/vykanie v súkromnom komunikačnom prostredí, rozhovory doma, ústne blahoželenie). Vybrané sviatky, zvyky a tradície (Vianoce a vianočné vinše).	Rodina a spoločnosť (členovia rodiny, priatelia, meno žiaka, mená rodičov a súrodencov, vek žiaka, rodičov a súrodencov, zamestnanie členov rodiny, sviatky).	Literárne texty (slovenské ľudové rozprávky, hádanky, riekanky, texty ľudových piesní a detských ľudových hier, autorské rozprávky od slovenských spisovateľov, poézia pre deti od slovenských autorov). Jednoduchý opis osoby/predmetu/zvieraťa, jednoduchá charakteristika.	Počúvanie textov z učebnice vo vzorovom prednese učiteľa. Plynulé hlasné čítanie s dodržaním správnej artikulácie, intonácie s aplikovaním osvojených zručností z maďarského jazyka, dodržiavanie správneho dýchania pri čítaní. Práca s ilustráciami, s obrázkovými a maľovanými príbehmi. Časová postupnosť pri rozprávaní. Členenie textov na menšie logické celky.	Reprodukcia rozprávky alebo deja podľa ilustrácie alebo pomocných otázok. Spájanie krátkych jednoduchých viet do krátkych súvislých textov.

Obsahový štandard

1. cyklus – 3. ročník

Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, že sa niečo páči alebo nepáči, vyjadriť, že komunikujúca osoba niekoho alebo niečo má/nemá rada. Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/zviera. Vyjadriť názor: vyjadriť, či je tvrdenie pravda/nepravda, vybrať si z ponúkaných možností. Zaujať postoj: dať pokyn/prikaz, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa. Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na vyjadrenie vďaky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc. Reagovať na udalosť: blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie. Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne).	Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie (foneticko-fonologické, prozodické, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela). Jednoduchý opis niekoho alebo niečoho, jednoduchá charakteristika niekoho na základe pomocných otázok. Zvuková stránka reči a pravopis (správna výslovnosť hlások slovenskej abecedy). Správna artikulácia slovenských foném a správne čítanie ich písaných tvarov (grafém) s využitím osvojených vedomostí a zručností z maďarského jazyka; uvedenie si kontrastívnych znakov maďarskej a slovenskej abecedy, aplikácia odlišností a rovností medzi slovenským a maďarským jazykom. Morfológia (1., 2. a 3. gramatická osoba jednotného čísla a 1. gramatická osoba množného čísla činnostných slovies v rámci tematických okruhov; prítomný a minulý čas slovies v rámci tematických okruhov; najfrekventovanejšie zvrtné slovesá, ktoré sa týkajú tematických okruhov Ľudské telo, starostlivosť o zdravie; Vzdelávanie a práca, Obchod a služby; rod a číslo najfrekventovanejších podstatných mien v rámci tematických okruhov; zhoda prídavných mien s najfrekventovanejšími podstatnými menami;					

Obsahový štandard**1. cyklus - 3. ročník**

Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a sú- vislých prejavov
	základné určité, neurčité a radové číslovky v spojení s podstatnými menami v rámci tematických okruhov). Syntax: jednoduchá veta - tvorenie jednoduchých viet (oznamovacie, opytovacie) s využitím osvojenej slovnej zásoby a vedomostí z maďarského jazyka. Vetné modely: - všeobecný podmet - slovesno-menný prísudok, - podmet - slovesný prísudok, - podmet - slovesno-menný prísudok, - podmet - slovesný prísudok - príslovkové určenie miesta, času, spôsobu, - podmet - prísudok - priamy predmet, - podmet - prísudok vyjadrený slovesom mať - predmet, - podmet - prísudok - prívlastkom rozvitý priamy predmet.					

V tabuľkách nižšie uvádzame príklady na to, ako je možné k **vybranému cieľu** vyučovacieho predmetu SJSL zaradiť **časti výkonového štandardu** a **obsahového štandardu** v rámci tematického okruhu *Vzdelávanie a práca* v 1. cykle. Jednotlivé tematické okruhy sa preberajú na viacerých vyučovacích hodinách (vyučovacích jednotkách). Je to v kompetencii vyučujúceho, ktorý postupuje v súlade so školským vzdelávacím programom.

Vybraný cieľ vyučovacieho predmetu SJSL		Porozumieť rôznym druhom počúvaného a čítaného vecného textu, získať a spracovať informácie, využiť ich pri vzdelávaní, sebarozvoji, pri zapojení sa do sociálneho a občianskeho života.			
1. cyklus					
Cieľ		Na veku a schopnostiam primeranej úrovni sa dorozumievať v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách.			
Výkonový štandard					
Recepcia		Produkcia		Interakcia	
počúvanie s porozumením	čítanie s porozumením	ústny prejav	pisomný prejav	ústna interakcia	pisomná interakcia
Žiaci dokážu porozumieť krátkemu súvislému prejavu i dialógu, dokážu globálne porozumieť jednoduchému východiskovému textu vo vzorovom prednese učiteľa. Dokážu reagovať na príkazy a na povel, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov. Dokážu rozumieť významu vybraných pojmov a na základe pokynov vykonávať požadovanú činnosť.	Žiaci na základe vzorového prednesu a po príprave vedia čítať známe texty v učebnici správnym tempom, so správnou výslovnosťou a intonáciou. S pomocou učiteľa dokážu odpovedať na otázky súvisiace s prečítaným textom. S pomocou učiteľa dokážu vyhľadať a nájsť v textoch základné informácie na základe pomocných otázok.	Žiaci podľa vzoru a s pomocou učiteľa dokážu tvoriť jednoduché otázky k prečítanému textu. Po príprave a s pomocou učiteľa dokážu reprodukovať stručný obsah prečítaného textu na základe osnovy alebo pomocných otázok. Vedia primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii.	Žiaci dokážu používať vybrané pojmy. Podľa vzoru a po príprave dokážu písomne odpovedať na otázky k prebraným textom. S pomocou učiteľa dokážu spájať jednoduché vety do krátkych súvislých textov.	Žiaci dokážu neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu.	

Vybraný cieľ vyučovacieho predmetu SJSL		Porozumieť rôznym druhom počúvaného a čítaného vecného textu, získať a spracovať informácie, využiť ich pri vzdelávaní, sebarozvoji, pri zapojení sa do sociálneho a občianskeho života.				
Obsahový štandard						
Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Poskytnúť informácie (identifikovať niekoho/niečo). Vyjadriť názor (vyjadriť, či je tvrdenie pravda/nepravda, vybrať si z ponúkaných možností). Reagovať na príbeh (vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči, vyjadriť porozumenie príbehu aj neverbálne).	Pojmové okruhy (vyjadrenie existencie a vlastníctva; vyjadrenie priestorových, časových, kvantitatívnych, kvalitatívnych vzťahov). Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie (foneticko-fonologické, prazodické, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela). Jednoduchý opis niekoho alebo niečoho, jednoduchá charakteristika niekoho na základe pomocných otázok. Zvuková stránka reči a pravopis (správna výslovnosť hlások slovenskej abecedy). Správna artikulácia slovenských foném a správne čítanie ich písaných tvarov (grafém) s využitím osvojených vedomostí a zručností z maďarského jazyka; uvedomenie si kontrastívnych znakov maďarskej a slovenskej abecedy, aplikácia odlišností a rovností medzi slovenským a maďarským jazykom.	Spríevodné gestá na podporu komunikácie v produkcii a interakcii a očný kontakt.	Vzdelávanie a práca (škola, trieda, budova a okolie školy, personál školy, zariadenie triedy, režim dňa, učebné predmety, rozvrh, učebné pomôcky, domáca príprava a činnosti žiaka v škole, vysvedčenie, kalendár, časti dňa, školský rok, sviatky, prázdniny, diaštančné/on-line vzdelávanie).	Texty spojené so školským prostredím (pokyny v učebniciach a pracovných zošitoch, rozvrh hodín, pozvánky, jednoduché formuláre). Literárne texty (slovenské ľudové rozprávky, hádanky, riekanky, texty ľudových piesní a detských ľudových hier, autorské rozprávky od slovenských spisovateľov, poézia pre deti od slovenských autorov). Jednoduchý opis osoby/predmetu/zvieraťa, jednoduchá charakteristika.	Počúvanie textov z učebnice vo vzorovom prednese učiteľa. Plynulé hlasné čítanie s dodržaním správnej artikulácie, intonácie s aplikovaním osvojených zručností z maďarského jazyka, dodržiavanie správneho dýchania pri čítaní. Práca s ilustráciami, s obrázkovými a maľovanými príbehmi. Časová postupnosť pri rozprávaní. Členenie textov na menšie logické celky.	Reprodukcia rozprávky alebo deja podľa ilustrácie alebo pomocných otázok. Spájanie krátkych jednoduchých viet do krátkych súvislých textov.

Ako dosahovať výkonové štandardy resp. ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovaní – praktické ukážky

Ako sme už uviedli v 2. kapitole, vzdelávacie ciele pre jednotlivé cykly sa líšia, pretože ich **náročnosť postupne narastá**.

Výkonový štandard pre daný cyklus je odvodený od cieľa stanoveného pre príslušný cyklus (očakávaný výkon žiaka na konci cyklu). Konkrétne výkonové štandardy sa členia podľa jednotlivých zložiek **komunikačných jazykových činností na recepciu, produkciu a interakciu**.

V tejto kapitole predstavujeme detailne vypracované príklady, ako dosahovať ciele vzdelávacej oblasti priamo vo vyučovaní.

V tabuľkách uvádzame príklady na rozpracovanie vyučovacej jednotky, resp. časti vyučovacej hodiny, ktoré sa môžu skladať aj z viacerých na seba nadväzujúcich vyučovacích hodín.

Ukážky sú vypracované pre 1. cyklus. Prezentujú možnú adaptáciu výkonových štandardov a cieľov jednotlivých cyklov vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra (ďalej SJSL) s priradeným potrebným obsahovým štandardom. Tieto ciele sa naplňajú postupným dosahovaním výkonových štandardov v rámci jednotlivých cyklov prostredníctvom vhodne priradených vybraných častí obsahového štandardu. Ciele vyučovacích jednotiek nie sú totožné s cieľmi jednotlivých cyklov ani s cieľmi vyučovacieho predmetu. Ciele konkrétnych vyučovacích hodín/jednotiek stanovuje pedagóg v závislosti od vekových osobitostí a kognitívnych

schopností žiakov, od osvojených vedomostí, zručností z maďarského jazyka a literatúry a z ostatných vzdelávacích oblastí, resp. vyučovacích predmetov vyučovaných v maďarskom jazyku, ale aj od obsahového, didaktického a meto-
dického zamerania konkrétnej vyučovacej hodiny/jednotky zo SJSL v súlade so školským vzdelávacím programom.

Pri plánovaní vyučovacej jednotky zameranej na konkrétny tematický okruh je veľmi dôležitý **výber vhodných textov**. Na vyučovacích hodinách SJSL sa používajú súvislé aj nesúvislé vecné a literárne texty pôvodnej slovenskej literatúry pre deti a mládež, ktoré sú rozsahom a slovnou zásobou vhodné pre vybranú vekovú kategóriu. Odporúča sa vybrať také vecné a literárne texty, ktoré umožňujú porozumenie a tvorbu textov, zároveň aj osvojovanie si a používanie jazykových prostriedkov prostredníctvom rôznych aktivít žiakov. Vzhľadom na rôznorodosť aktivít žiakov zameraných na recepciu, produkciu a interakciu je vhodné pracovať s jedným textom aj na niekoľkých vyučovacích hodinách.

Praktické ukážky pre 1. cyklus predstavujú, ako má pedagóg pracovať s výberom výkonových štandardov pre daný tematický okruh, resp. tému. Texty používané v ukážkach sa nachádzajú v platných učebniciach.

Cieľom uvedených ukážok je priblížiť pedagógom spôsob konkrétnej práce s novým vzdelávacím štandardom.

V tabuľkách uvedené ciele jednotlivých cyklov sú výstupové, avšak ich dosiahnutie sa realizuje postupne počas celého cyklu. To znamená, že pedagóg:

- ~ najprv **rozplánuje obsah s prihliadním na ciele daného cyklu** do jednotlivých ročníkov,
- ~ **analyzuje** dané **podmienky** (konceptia, profilácia a vízia školy, školský vzdelávací program, jazykové prostredie školy, sociálne zázemie žiakov, jazykové zručnosti žiakov, priestorové podmienky školy, materiálne a technické zabezpečenie vyučovania jazykov a pod.),
- ~ **vypracuje tematický ročný plán** pre vyučovanie SJSL na základe vzdelá-

vacieho štandardu pre SJSL (odporúčame využiť sériu publikácií [Metodický model vyučovania SJSL v 1. až 9. ročníku ZŠ s VJM](#) alebo [Metodiky - ŠPÚ](#)),

- ~ **zpracuje** aj **prierezové gramotnosti** ([prierezové gramotnosti program](#)),
- ~ **vypracuje návrh rozvoja komunikačných jazykových činností podľa jednotlivých tematických okruhov** s adaptáciou výkonových štandardov s priradeným konkrétnym obsahovým štandardom a využitím dostupných textov,
- ~ **vypracuje prípravu** na vyučovacie jednotky.

Cyklus	prvý cyklus odporúčaný ročník: prvý ročník základnej školy/1. cyklu
Názov tematického okruhu	Rodina a spoločnosť Téma: Pokyny
Časová dotácia	10 - 15 minút
Materiálne potreby	Učebnica Ypsilon pre 1. ročník, 1. časť; obrázkové karty, CD k učebnici Ypsilon
Ciele pre prvý cyklus (na konci cyklu)	~ <i>Pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy v slovenskom jazyku.</i> ~ <i>Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch.</i> ~ <i>Na úrovni primeranej veku a schopnostiam použiť osvojené ortoepické, ortografické a gramatické pravidlá potrebné na krátku a jednoduchú ústnu a písomnú komunikáciu v rámci tematických okruhov.</i>
Výstupové výkonové štandardy	~ <i>Pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať a presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa. sj-v-002</i> ~ <i>Primerane reagovať na bežné pokyny učiteľa v slovenskom jazyku. sj-v-021</i> ~ <i>Používať veľmi jednoduché pokyny a pozdravy. sj-v-022</i> ~ <i>Rozumieť významu vybraných pojmov a na základe pokynov vykonávať požadovanú činnosť. sj-v-007</i> ~ <i>Dorozumieť sa na úrovni primeranej veku a schopnostiam. sj-v-025</i> ~ <i>Vyjadriť vlastné myšlienky v slovenskom jazyku ústne v každodenných praktických situáciách na úrovni primeranej veku a schopnostiam na základe pomocných otázok a vetných modelov. sj-v-027</i> ~ <i>Vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom. sj-v-031</i> ~ <i>Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii. sj-v-033</i>

Cyklus	prvý cyklus odporúčaný ročník: prvý ročník základnej školy/1. cyklu
Názov tematického okruhu	Rodina a spoločnosť Téma: Pokyny
Ciele vyučovacej jednotky (adap-tácia výkonového štandardu)	~ Pochopiť bežné príkazy, pokyny a pozdravy (Sadni si! Postav sa! Pod' sem! Chod' na miesto! Otvor knihu! Zatvor knihu! Dobrý deň! Dovidenia!) za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami. ~ Rozumieť významu vybraných pojmov za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami. ~ Vedieť primerane situácii používať najfrekvencovanejšie oslovenia. ~ Neverbálne reagovať na krátke, veľmi jednoduché otázky a vety v rámci tematických okruhov za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami. ~ Používať veľmi jednoduché pokyny a pozdravy. ~ S pomocou učiteľa reagovať na veľmi jednoduché krátke pokyny učiteľa v slovenskom jazyku. ~ Odpovedať s pomocou učiteľa na jednoduché otázky v rámci tematických okruhov. ~ Vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom. ~ Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii.
Medzipredmetové vzťahy	Maďarský jazyk a literatúra – Komunikačné zvyklosti a zámery
Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka	Žiaci už chápu pokyny (vyslovené učiteľom zrozumiteľne a pomaly, resp. funkčne doplnené piktogramami): Pozerajte! Dávajte pozor! Počúvajte! Hovorte! Opakujte! Zahrajte sa! Nakreslite! Pracujte (podľa pokynov)! Žiak už pozná a používa oslovenia: teta, ujo a pani učiteľka (alebo pán učiteľ, podľa podmienok v triede). Pozná a používa základné pozdravy – Dobrý deň! Ahoj! Dovidenia! K nacvičovaniu pokynov nie sú potrebné žiadne vedomosti, keďže ide o základnú zložku komunikácie.
Prierezové gramotnosti	Sociálna a emocionálna gramotnosť Občianska gramotnosť Vizuálna gramotnosť
Obsahový štandard Aktivita: Nacvičovanie pokynov	

Cyklus	prvý cyklus odporúčaná ročník: druhý ročník základnej školy/1. cyklu
Názov tematického okruhu	Vzdelávanie a práca Téma: Činnosti v triede – čítanie, písanie „s“
Časová dotácia	20 – 25 minút
Materiálne potreby	Učebnica Ypsilon pre 2. ročník, 1. časť; obrázkové karty, tabuľa, projektor
Ciele pre prvý cyklus	~ Primerane veku a schopnostiam pochopiť odlišné a zhodné javy v maďarskom a slovenskom jazyku . ~ Pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy v slovenskom jazyku. ~ Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch. ~ Čítať a odpisovať krátke texty zložené z jednoduchých rozvitých viet bez neznámych slov. ~ Primerane veku a schopnostiam komunikovať vlastné pocity a potreby (aj pocity druhých), porozumieť významu toho, čo je komunikované, vedieť klásť otázky.
Výstupové výkonové štandardy	~ Pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať a presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa. sj-v-002 ~ Reagovať na príkazy a na povel, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov. sj-v-004 ~ Rozumieť významu vybraných pojmov a na základe pokynov vykonávať požadovanú činnosť. sj-v-007 ~ Po príprave čítať známe texty v učebnici správnym tempom, so správnou výslovnosťou a intonáciou. sj-v-010 ~ Po vzorovom prednese a po príprave čítať s porozumením jednoduché a krátke texty. sj-v-013 ~ Podľa pokynov a s pomocou učiteľa pracovať s obrázkovým slovníkom. sj-v-020 ~ Dorozumieť sa na úrovni primeranej veku a schopnostiam. sj-v-025 ~ Odlišovať kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy, odlišovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy, používať písmená slovenskej abecedy. sj-v-034 ~ Neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na každodenné potreby alebo známe, osvojené témy. sj-v-049 ~ Podľa vzoru a po príprave písomne odpovedať na otázky k známym textom. sj-v-039 ~ Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii. sj-v-033

Cyklus	prvý cyklus odporúčaná ročník: druhý ročník základnej školy/1. cyklu
Ciele vyučovacej jednotky (adaptácia výkonového štandardu)	~ Pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať a presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa. ~ Neverbálne reagovať na príkazy a povely učiteľa (žiak koná na určitý pokyn). ~ Porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam učiteľa v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami. ~ Na základe pokynov učiteľa vykonať požadovanú činnosť. ~ Používať veľmi jednoduché pokyny a pozdravy. ~ S pomocou učiteľa odpovedať na jednoduché otázky v rámci tematických okruhov za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne. ~ Odlišovať kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy. ~ Odlišovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. ~ Používať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. ~ Na základe vzorového prednesu a po príprave so správnou výslovnosťou čítať veľmi frekvencované slová a slovné spojenia aj s písmenami slovenskej abecedy, odlišnými od písmen maďarskej abecedy. ~ So správnou výslovnosťou čítať jednoduché rozvíte vety aj s písmenami slovenskej abecedy, odlišnými od písmen maďarskej abecedy. ~ Na základe vzorového prednesu učiteľa a po príprave čítať s porozumením jednoduché rozvíte vety. ~ Na základe vzorového prednesu učiteľa a po príprave čítať s porozumením jednoduché krátke súvislé texty v učebnici. ~ Neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na známe, osvojené témy. ~ Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch. ~ S pomocou učiteľa porozumieť prečítanému textu, zadaniu a otázkam. ~ S pomocou učiteľa podľa vzoru a po príprave ústne odpovedať na otázky, ktoré sa nachádzajú priamo v známom texte. ~ Vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom. ~ Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii.
Medzipredmetové vzťahy	Maďarský jazyk a literatúra – tematický okruh: škola (písaná produkcia, vecná recepcia) Matematika – Prírodné čísla
Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka	Žiaci pochopia bežné pokyny učiteľa. Žiak má mať osvojené základné výrazy – činnosti na vyučovacej hodine (čítam, píšem, hlásim sa, spievam, strihám, kreslím...). Činnostné slovesá z predchádzajúceho ročníka v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca používa v 1. gramatickej osobe jednotného čísla s pomocou učiteľa. Pozná význam otázky „Čo robíš?“ a dokáže na ňu odpovedať v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca. Ovláda písanie grafémy „s“ z maďarského jazyka a literatúry.

Cyklus	prvý cyklus odporúčaný ročník: druhý ročník základnej školy/1. cyklu					
Prierezové gramotnosti	Čitateľská gramotnosť Vizuálna gramotnosť Mediálna gramotnosť Občianska gramotnosť Sociálna a emocionálna gramotnosť					
Obsahový štandard						
Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh/téma	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Oznámiť a vyjadriť stanovisko: informovať druhých v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca. Opísať: jednoducho opísať osobu. Vyjadriť názor: vybrať si z ponúknutých možností.	<i>Pojmové okruhy: Vyjadrenie existencie: sloveso byť v prítomnom čase.</i> <i>Morfológia: činnostné slovesá vzťahujúce sa na 1. a 2. osobu jednotného čísla v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca: odpisovať, opakovať, stáť, odpovedať, hovoriť, hlásiť sa, kresliť, spievať, recitovať.</i>	<i>Súkromná a verejná komunikácia: rozhovory v škole.</i> <i>Vybrané aspekty každodenného života žiaka: pravidlá v škole a triede.</i>	<i>Vzdelávanie a práca</i>	<i>Krátke jednoduché texty v učebnici, ilustrácia/obrázok – Učebnica Ypsilon pre 2. ročník, s. 18, úloha č. 1.</i>	<i>Počúvanie s porozumením: počúvanie prejavu a inštrukcií prednesených vzorovo učiteľom.</i> <i>Počúvanie reči učiteľa v transakčných rečových situáciách v rámci tematických okruhov.</i> <i>Čítanie: hlasné a plynulé čítanie s dodržaním správnej artikulácie, intonácie s aplikovaním osvojených zručností z maďarského jazyka.</i> <i>Práca s textom: práca s ilustráciami.</i>	

Cyklus	prvý cyklus odporúčaný ročník: druhý ročník základnej školy/1. cyklu
Zaradenie aktivity: expozičná časť audiovizuálna a lingvomotorická metóda Práca s ilustráciami – osvojovanie si nových výrazov Cieľ aktivity: Vedieť pomenovať činnosť podľa obrázka, používať činnostné slovesá vzťahujúce sa na 1. osobu jednotného čísla. Pomocou projektora sú na tabuľu premietnuté obrázky – pozri obrázky v učebnici Ypsilon pre 2. ročník, s. 18, úloha č. 1. Obrázky používame ako ikony pre danú činnosť. Učiteľ hovorí: „Dávajte pozor, pozerajte sa na tabuľu. Počúvajte a opakujte po mne.“ Učiteľ po jednom premieňa obrázky a pomenuje ich. Prvý obrázok znázorňujúci činnosť „odpisujem“ – učiteľ nahlas a zreteľne vyslovuje slovo s bezchybnou slovenčinou, pričom ukazuje na obrázok. Potom vyzve jedného alebo dvoch žiakov, aby slovo opakovali, a nakoniec všetci žiaci spoločne vyslovujú výraz. Týmto spôsobom sa žiaci oboznamujú aj s ďalšími výrazmi: opakujem, stojím, odpovedám, hovorím, hlásim sa, kreslím, spievam, recitujem. Práca s učebnicou – hlasné čítanie Cieľ aktivity: Nacvičovanie hlasného čítania – čítanie hlásky „s“. Fixácia a kontrola osvojených vedomostí. Učiteľ napíše na tabuľu písmeno „s“. Pýta sa: „Aké písmeno som napísal na tabuľu?“ Žiaci: „Písmeno s.“ Učiteľ: „Správne.“ Učiteľ niekoho poprosí, aby napísal na tabuľu maďarskú hlásku „sz“. ~ Dôležité je, aby si žiaci uvedomovali odlišnosť – kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy. Učiteľ pokračuje: „Výborne. Teraz si zopakujme, ako čítame slovenské písmeno s. Otvorte si učebnicu na strane 14 (Učebnica Ypsilon pre 2. ročník, s. 14). Prečítajte si slová hore v bublinke.“ Učiteľ poprosí niektorého žiaka, aby prečítal slová „Pozorujeme: Samo, Stano, Slávka, krásny, les, vysoký, strom, cesta.“	Produkcia/Ústny prejav Používať veľmi jednoduché pokyny a pozdravy. Vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom. Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii. Recepcia/Počúvanie s porozumením Pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať a presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa. Neverbálne reagovať na príkazy a povelý učiteľa (žiak koná na určitý pokyn). Na základe pokynov učiteľa vykonať požadovanú činnosť. Recepcia/Počúvanie s porozumením Porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam učiteľa v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami. Na základe pokynov učiteľa vykonať požadovanú činnosť. Recepcia/ Čítanie s porozumením Na základe vzorového prednesu a po príprave so správnou výslovnosťou čítať veľmi frekventované slová a slovné spojenia aj s písmenami slovenskej abecedy, odlišnými od písmen maďarskej abecedy. So správnou výslovnosťou čítať jednoduché rozvité vety aj s písmenami slovenskej abecedy (písmeno „s“) odlišnými od písmen maďarskej abecedy. Na základe vzorového prednesu učiteľa a po príprave čítať s porozumením jednoduché rozvité vety. Od žiaka sa očakáva, že dokáže na základe pokynov pracovať s obrázkami, vie sa v nich orientovať, dokáže porozumieť ilustrovanej situácii a dokáže pomenovať činnosť. Výber slov/počet slov – podľa schopností žiakov. Činnosti môžu byť bilingválne, aby ich všetci pochopili správne. Keďže nacvičujeme čítanie slovenského písmena „s“, je potrebné, aby učiteľ zaradil čo najviac takých slov, ktoré písmeno „s“ obsahujú. Kým žiaci nepoznajú čísla do 20, odporúčame pomenovať strany samostatnými číslami, napr. 14 povieme ako strana jeden a štyri. Pri precvičovaní hlasného čítania je potrebné dať priestor všetkým žiakom. Nacvičovanie písania písmen slovenskej abecedy sa zavádza až vtedy, keď má žiak prebraté všetky písmená maďarskej abecedy (je to obdobie spravidla na začiatku 2. ročníka). Písmená slovenskej abecedy odlišné od písmen maďarskej abecedy majú žiaci preberať a nacvičovať po jednom (osobitne). Učiteľ postupne zvyšuje náročnosť písania slov a viet podľa jazykových schopností žiakov. Učiteľ by mal viesť žiakov k sebareflexii, poprípade k tomu, aby si svoje chyby uvedomili a následne opravili. Iná možnosť opravy chýb je, že učiteľ poverí jedného žiaka z triedy, aby sledoval a kontroloval prácu spolužiaka pri tabuli. Učiteľ vedie žiakov k taktosti pri hodnotení činnosti spolužiaka.

Cyklus	prvý cyklus odporúčaný ročník: druhý ročník základnej školy/1. cyklu
Učiteľ hovorí: „Ďakujem! Teraz si prečítame nové slová. Otvorte si učebnicu na strane 8, úloha číslo 1.“ Učiteľ sám vykonáva činnosť, otvorí si učebnicu a ukazuje žiakom danú stranu. Učiteľ nahlas číta bezchybnou spisovnou slovenčinou krátke vety a slovné spojenia pri obrázkoch: ~ Odpisujem písmená a slová. ~ Opakujem si úlohu. ~ Stojím. ~ Dávam pozor. ~ Hlásim sa. ~ Kreslím. ~ Spievam. Hovorím. Recitujem. Odpovedám. Žiaci sledujú a počúvajú, ako učiteľ číta. Potom úlohu začnú čítať žiaci, po jednom a nahlas. Kontrola: Učiteľ: „Výborne! Teraz vám budem hovoriť tieto vety a vy priložíte prst k tomu obrázku, ktorý som prečítal.“ „Na obrázku je chlapec, sedí v lavici a hovorí: Odpisujem písmená a slová.“ „Chlapec sedí v lavici, má ruku hore a hovorí: Hlásim sa.“ ... Takto ďalej pokračuje s kontrolou porozumenia prečítaného textu. Potom sa učiteľ vráti k tabuli, kde boli premietnuté obrázky činností. Po jednom ukazuje obrázky a pýta sa: „Čo hovorí chlapec na obrázku?“ Žiak: „Odpisujem písmená a slová.“ Takýmto spôsobom učiteľ kontroluje osvojenie si nových výrazov. Písanie Cieľ aktivity: Vedieť správne pomenovať obrázok a pomenovanie správne napísať na tabuľu/do zošita.	Na základe vzorového prednesu učiteľa a po príprave čítať s porozumením jednoduché krátke súvislé texty v učebnici. Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch. S pomocou učiteľa porozumieť prečítanému textu, zadaniu a otázkam. Interakcia/Ústna interakcia Neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na známe, osvojené témy. Recepcia/Čítanie s porozumením S pomocou učiteľa, podľa vzoru a po príprave ústne odpovedať na otázky, ktoré sa nachádzajú priamo v známom texte. Recepcia/Počúvanie s porozumením Porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam učiteľa v rámci tematického okruhu Vzdelávanie a práca za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne a sú sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami. Na základe pokynov učiteľa vykonať požadovanú činnosť. Produkcia/Ústny prejav S pomocou učiteľa odpovedať na jednoduché otázky v rámci tematických okruhov za predpokladu, že sú povedané pomaly a zreteľne. Produkcia/Písomný prejav Odlišovať kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy. Odlišovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. Používať písmená slovenskej a maďarskej abecedy.

Cyklus	prvý cyklus odporúčaný ročník: druhý ročník základnej školy/1. cyklu	
Učiteľ má vyložené obrázkové karty s činnosťami (sú to tie výrazy, ktoré doteraz precvičovali). Žiaci po jednom prichádzajú k učiteľskému stolu. Žiak si vyberie obrázok. Učiteľ sa pýta: „Čo je na obrázku? Čo hovorí chlapec/dievčaťko?“ Žiak odpovedá – pomenuje, čo vidí na obrázku, napr. „Hlásim sa.“ Učiteľ: „Správne. Napíš to na tabuľu.“ Učiteľ ostatným žiakom: „Dávajte pozor, ešte nepíšete.“ Kým žiak píše na tabuľu a dostane spätnú väzbu, že slovo je napísané správne, ostatní sledujú činnosť žiaka, ale nepíšu do zošita. Do zošita si slovo odpisujú, až keď si daný žiak sadne naspäť na svoje miesto. Po napísaní na tabuľu učiteľ vyzve žiaka, aby prečítal, čo napísal – kontrola. Ak to napísal správne, učiteľ mu poďakuje: „Ďakujem, si šikovný! Sadni si na miesto.“ Teraz už všetci píš do zošita: „Teraz odpisujeme z tabule. Môžete slovo napísať.“ Učiteľ chodí medzi žiakmi a kontroluje ich prácu.	Interakcia/ Ústna interakcia Neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na známe, osvojené témy.	

Cyklus	<i>prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu</i>
Názov tematického okruhu	Ludské telo, starostlivosť o zdravie Téma: Obliekanie podľa počasia
Časová dotácia	45 minút – 4 aktivity
Materiálne potreby	Učebnica Ypsilon pre 3. ročník, 1. časť; obrázok – jeseň a zima, obrázkové karty, tabuľa
Ciele pre prvý cyklus	~ Primerane veku a schopnostiam pochopiť odlišné a zhodné javy v maďarskom a slovenskom jazyku. ~ Pochopiť a používať bežné, jednoduché pokyny a pozdravy v slovenskom jazyku. ~ Orientovať sa v primeraných obrazovo-písaných textoch. ~ Čítať a odpisovať krátke texty zložené z jednoduchých rozvitých viet bez neznámych slov. ~ Na úrovni primeranej veku a schopnostiam sa dorozumievať v rámci vybraných tematických okruhov a v každodenných praktických situáciách. ~ Aplikovať jednoduché informácie z jednotlivých vzdelávacích oblastí. ~ Primerane veku a schopnostiam komunikovať vlastné pocity a potreby (aj pocity druhých), porozumieť významu toho, čo je komunikované, vedieť kľásť otázky. ~ viesť jednoduchý dialóg, kľásť otázky a odpovedať na ne primerane situácii. ~ Na úrovni primeranej veku a schopnostiam použiť osvojené ortoepické, ortografické a gramatické pravidlá potrebné na krátku a jednoduchú ústnu a písomnú komunikáciu v rámci tematických okruhov.
Výstupové výkonové štandardy	~ Pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať hlavné časti prejavu učiteľa a presne im porozumieť. sjl-v-002 ~ Reagovať na príkazy a na povel, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov. sjl-v-004 ~ Presne a správne opakovať jednoduché vety po učiteľovi. sjl-v-006 ~ Pozorne počúvať spolužiaka počas dialógu a primerane na neho reagovať. sjl-v-026 ~ Vyjadriť vlastné myšlienky v slovenskom jazyku ústne v každodenných praktických situáciách na úrovni primeranej veku a schopnostiam na základe pomocných otázok a vetných modelov. sjl-v-027 ~ Aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku. sjl-v-028 ~ Na základe osvojených vetných modelov samostatne rozprávať o živote v škole a v rodine. sjl-v-030 ~ Tvoríť jednoduché otázky a odpovede v rámci tematických okruhov. sjl-v-032 ~ Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii. sjl-v-033 ~ Odlišovať kontrastívne znaky maďarskej a slovenskej abecedy, odlišovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy, používať písmená slovenskej abecedy. sjl-v-034 ~ Neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na každodenné potreby alebo známe, osvojené témy. sjl-v-048 ~ Zapojiť sa do jednoduchých rozhovorov s použitím osvojených slov a slovných spojení, ak partner v komunikácii používa modelové výrazy a frázy z oblasti prebraných tematických okruhov a prispôbi svoj prejav individuálnym rečovým schopnostiam komunikačného partnera. sjl-v-050 ~ Získať, rozvíjať a ukončiť jednoduché rozhovory v danej situácii. sjl-v-051

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu
Ciele vyučovacej jednotky (adaptácia výkonového štandardu)	~ Pochopiť bežné príkazy, pokyny a pozdravy (Postav sa! Pod' sem! Otvor si učebnicu!... Dobrý deň! Dovidenia!). ~ Presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa (Pozdravy a pokyny, napr. Na hodine budeme robiť..., Dávajte pozor! a pod.). ~ Neverbálne reagovať na príkazy a povelý učiteľa. ~ Porozumieť jednoduchým otázkam spolužiakov v rámci tematických okruhov. ~ Porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam v rámci tematických okruhov. ~ Presne a správne opakovať jednoduché rozvítené vety po učiteľovi. ~ Používať bežné jednoduché repliky v dialógoch v rámci tematických okruhov. ~ Modifikovať jednoduché repliky v dialógoch v rámci tematických okruhov. ~ Pomocou vetných modelov vedieť vyjadriť súhlas, nesúhlas. ~ Aktívne nacvičovať modelové komunikačné situácie. ~ Aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku. ~ Aplikovať vetné modely pri tvorbe jednoduchých oznamovacích viet v rámci tematických okruhov. ~ Používať najfrekvencovanejšie opytovacie zámená pri tvorbe jednoduchých otázok v rámci tematických okruhov. ~ Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii. ~ Odlišovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. ~ Používať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. ~ Neverbálne alebo jednoducho verbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na každodenné potreby alebo známe, osvojené témy. ~ S pomocou učiteľa odpovedať na najfrekvencovanejšie otázky v rámci tematických okruhov. ~ Aplikovať/aktívne používať osvojené slová a slovné spojenia v rámci prebraných tematických okruhov/komunikačných situácií. ~ S pomocou učiteľa nacvičovať rôzne komunikačné situácie. ~ Využívať osvojené slová, slovné spojenia a vetné modely pri rečových situáciách.
Medzipredmetové vzťahy	Maďarský jazyk a literatúra – dialogická komunikácia, tematické okruhy: Príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, Svet okolo nás, Zdravie a šport Človek a príroda – Energia: teplota, telesná teplota

Cyklus	<i>prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu</i>
Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka	<i>Žiak pochopí bežné pokyny učiteľa.</i> <i>Žiak má mať osvojené základné výrazy – oblečenie (nohavice, pulóver, sukňa...), počasie (prší, fúka, vietor, slnko...), ročné obdobia (jeseň, zima, činnosti...).</i> <i>Činnostné slovesá z predchádzajúcich ročníkov v rámci tematického okruhu L'udské telo a starostlivosť o zdravie v 1. gramatickej osobe jednotného čísla s pomocou učiteľa (oblečiem si, obujem si).</i> <i>Pozná význam a dokáže odpovedať na otázku „Čo robíš?“, „Čo má oblečené?“, „Čo má obuté?“ v rámci tematického okruhu L'udské telo a starostlivosť o zdravie pomocou modelových viet.</i> <i>Má osvojené základy čítania a písania slovenskej abecedy.</i> <i>Pozná odlišnosti slovenskej a maďarskej abecedy.</i> <i>Vie pomenovať základné farby.</i> <i>S pomocou učiteľa ovláda gramatické kategórie najfrekvencovanejších podstatných mien v rámci tematického okruhu L'udské telo a starostlivosť o zdravie (oblečenie).</i> <i>S pomocou učiteľa ovláda zhodu prídavných mien s najfrekvencovanejšími podstatnými menami.</i> <i>Vie pracovať v skupine.</i>
Prierezové gramotnosti	Sociálna a emocionálna gramotnosť Občianska gramotnosť Vizuálna gramotnosť Čitateľská gramotnosť Interkultúrna gramotnosť

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu					
Obsahový štandard Aktivita č. 1: Motivačný rozhovor						
Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh/téma	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Oznámiť a vyjadriť stanovisko: získavať informácie a informovať druhých v rámci tematického okruhu L'udské telo a starostlivosť o zdravie	Syntax: jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet Vetné modely: všeobecný podmet – slovesno-menný prísudok podmet – slovesný prísudok – príslovkové určenie	Sprievodné gestá na podporu komunikácie v produkcii a interakcii a očný kontakt Vybrané aspekty každodenného života žiaka	L'udské telo, starostlivosť o zdravie: obliekanie podľa počasia	---	Počúvanie reči učiteľa v transakčných rečových situáciách v rámci tematického okruhu, napr.: Učiteľ hovorí: Postavte sa k oknám. Odpovedajte na otázky.	Tematické rozprávanie v rámci tematických okruhov, napr.: Učiteľ sa pýta: Aké je dnes počasie? Čo máš oblečené? Čo má XY oblečené? Žiak odpovedá: Dnes je pekné počasie. Svieti slnko. Zuzka má oblečené...

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu	
Odporúčaný postup	Výkonový štandard	Poznámky
Aktivita č. 1 – časová dotácia 10 min. Na začiatku hodiny sa žiaci oboznámia s cieľom hodiny a aktivitami – čo budú robiť na hodine. „Na dnešnej hodine si zopakujeme, čo vieme o ročných obdobiach, o obliekaní sa na jeseň a v zime, budeme pracovať s obrázkami a aj si zasúťažíme v skupinách.“ Potom sa vykonávajú dychové, artikulačné a fonetické cvičenia. Dychové cvičenia: Kvety na balkóne – učiteľ hovorí: „Postavte sa, vystúpte z lavíc. Chrbát je vystretý.“ (Učiteľ predvedie, ukazuje svoj chrbát.) „Dávajte pozor a opakujte po mne. V jednej ruke držíme kvet...“ (Učiteľ napodobňuje, ako drží kvet.) „... a voniame kvet.“ (3-krát hlboký nádych, výdych.) Fúka vietor – učiteľ: „Začal fúkať vietor. Ako fúka vietor?“ (Napodobňuje najprv slabé fúkanie a postupne zosilňujeme fúkanie.) Artikulačné cvičenia: Na zmrzline – učiteľ: „Už nefúka vietor, môžeme ísť na zmrzlinu. Držíme v ruke zmrzlinu, lížeme a mľaskáme.“ (Napodobňuje pohyb jazykom.) Fonetické cvičenia: Bacil skáče – učiteľ: „Ako skáče bacil na našich rukách? (Napodobňovanie zvuku bac-bac-bac, pričom melódia najprv stúpa, potom klesá.) Výslovnosť slovenskej hlásky „e“ – učiteľ: „Opakujte po mne: Teta Beta Nemecká priletela z Nemecka.“ (3-krát opakujú.) Nasleduje motivačný rozhovor – uvedenie témy. <i>Cieľ aktivity:</i> Pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách. Vedieť odpovedať na otázky. Frontálna práca – motivačný rozhovor, audiolingválna metóda <i>Učiteľ sa pýta, žiaci odpovedajú:</i> ~ Ktoré je teraz ročné obdobie? Teraz je... ~ Ktoré sú jesenné mesiace? Jesenné mesiace sú... ~ Ktoré sú zimné mesiace? Zimné mesiace sú... ~ Ktorý mesiac je teraz? Teraz je... ~ Čo robia deti vonku na dvore? Deti sa hrajú, zbierajú gaštany, púšťajú šarkana... ~ Ako sa obliekame na jeseň? Na jeseň sa obliekame teplejšie, oblečieme si... ~ Ako sa obliekame v zime? V zime sa obliekame teplo, oblečieme si... Učiteľ hovorí: „Výborne, poďme sa teraz pozrieť von z okna. Poďte, postavte sa k oknám. Aké počasie je vonku?/Aké je dnes počasie?“ Žiaci reagujú/odpovedajú podľa aktuálneho počasia: „Dnes je pekné počasie. Svieta slnko./Dnes je oblačno. Prší dážď. Fúka vietor...“	Recepcia/Počúvanie s porozumením Pochopiť bežné príkazy, pokyny, pozdravy, zdvorilostné prejavy, vnímať a presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa. Presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa (Pozdravy a pokyny, napr. Na hodine budeme robiť..., Dávajte pozor! a pod.). Neverbálne reagovať na príkazy a povelý učiteľa (žiak koná na určitý pokyn). Presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa (Pozdravy a pokyny, napr. Na hodine budeme robiť..., Dávajte pozor! a pod.). Presne a správne opakovať jednoduché rozvité vety po učiteľovi. Recepcia/Počúvanie s porozumením Porozumieť krátkym, veľmi jednoduchým otázkam. Používať bežné jednoduché repliky v dialógoch v rámci tematických okruhov. Porozumieť komunikácii učiteľa v rámci tematických okruhov. Produkcia/Ústny prejav Vyjadriť vlastné myšlienky v slovenskom jazyku ústne v každodenných praktických situáciách na úrovni primeranej veku a schopnostiam na základe pomocných otázok a vetných modelov. Aktívne nacvičovať modelové komunikačné situácie. Aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku. Aplikovať vetné modely pri tvorbe jednoduchých označovacích viet v rámci tematických okruhov.	Učiteľ rozpráva pomaly, jasne a zrozumiteľne, bezchybnou spisovnou slovenčinou a so správnou výslovnosťou. Prezentuje správne držanie tela a dýchanie, dodržiava hygienické návyky (napr. vyvetraná miestnosť, poriadok v laviciach a pod.). Pri frontálnej práci je dôležité, aby učiteľ oslovil každého, do aktivity zapojil všetkých žiakov. Jazykovo menej zdatným pomáha, motivuje ich, opravuje chyby (gramatické aj výslovnostné). Je osožné umožniť, aby žiak mohol zapakovať vetu viackrát. Rozvité jednoduché vety je potrebné nacvičovať spoločne s celou triedou. Učiteľ chváli žiakov (aj za čiastkové výsledky), motivuje ich, aby komunikovali viac a odvážnejšie. Úlohou učiteľa (v prípade, že žiak nepochopí zadanie alebo odpovie nesprávne) je pomôcť pri odstránení nedostatkov tak, aby žiak nepociťoval neúspech, ktorý by vnímal ako vlastné zlyhanie.

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu					
Obsahový štandard Aktivita č. 2: Práca s učebnicou/obrázkom						
Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh/téma	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Vyjadriť názor: vybrať si z ponúknutých možností Reagovať na príbeh: vyjadriť porozumenie príbehu (aj neverbálne)	Morfológia: činnostné slovesá vzťahujúce sa na 1., 2. a 3. gramatickú osobu jednotného čísla Používanie najfrekventovanejších zvratných slovies, ktoré sa týkajú tematického okruhu	Sprievodné gestá na podporu komunikácie v produkcii a interakcii a očný kontakt Vybrané aspekty každodenného života žiaka	Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: obliekanie podľa počasia	Krátke jednoduché texty v učebnici, ilustrácia/obrázok. Učebnica Ypsilon 3, 1. časť, s. 42	Počúvanie reči učiteľa v transakčných rečových situáciách v rámci tematických okruhov Čítanie: hlasné a plynulé čítanie s dodržaním správnej artikulácie, intonácie s aplikovaním osvojených zručností z maďarského jazyka Práca s textom: práca s ilustráciami	Tematické rozprávanie v rámci tematických okruhov, napr.: Učiteľ sa pýta: Čo si oblečie Zuzka, keď je jeseň? Žiak odpovedá: Zuzka si oblečie nohavice, pulóver...

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaná ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu	
Odporúčany postup	Výkonový štandard	Poznámky
Aktivita č. 2 – časová dotácia 10 – 12 min. Cieľ aktivity: Pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách. Vedieť používať modelové vety v rámci tematického okruhu Ľudské telo a starostlivosť o zdravie. Vedieť odpovedať na otázky učiteľa. Motivačné rozprávanie – audiolingválna metóda: Učiteľ: „Teraz sa pozrieme na dve deti – Ferka a Zuzku, ktoré cestujú za kamarátkou. Sedia pred skriňou a rozmýšľajú, čo si majú obliecť a čo si majú zabaliť. Poďme im pomôcť! Otvorte si učebnicu na strane 42.“ Práca s učebnicou/ilustráciou – audiovizuálna metóda: ~ Žiaci sa oboznámia s deťmi v učebnici a pomenujú oblečenia na obrázku. ~ Učiteľ: „Čo je to?“ „Čo je na obrázku?“ „Aký/-á/-é je to?“ „Čo si oblečie Zuzka?“ „Čo si oblečie Ferko?“ a pod. ~ Na tabuli je obrázok znázorňujúci jeseň. Žiaci radia Zuzke a Ferkovi, čo si môžu obliecť, keď je jeseň. ~ Učiteľ: „Na tabuli máme obrázok. Ktoré ročné obdobie je na obrázku?“ Žiak: „Na obrázku je jeseň.“ ~ Učiteľ: „Správne! Čo si oblečie Zuzka, keď je jeseň?“ ~ Žiak: „Zuzka si oblečie nohavice, pulóver...“ ~ Učiteľ: „Výborne! A čo si oblečie Ferko?“ ~ Žiak: „Feko si oblečie...“ ~ Na tabuli sa vymení obrázok jesene za zimu. Žiaci znova radia deťom, čo si majú obliecť, keď je zima. Rozprávanie o sebe – používanie modelových viet Učiteľ: „A čo si oblečieš ty, keď je jeseň/zima?“ Žiak: „Oblečiem si... Obujem si... Na hlavu si dám... Na krk si dám...“ Rozprávanie o spolužiakovi – používanie modelových viet Učiteľ: „Vyber si spolužiaka.“ Žiak: „Vyberám si Katku.“ Učiteľ: „Čo má oblečené Katka?“ Žiak: „Katka má ružový pulóver, modrú sukňu...“ Tvorba otázok: Učiteľ: „Teraz sa budeme pýtať, čo má spolužiak oblečené.“ Učiteľ pritom poprosí žiaka, aby povedal aj niečo zle, aby spolužiak mohol reagovať a opraviť nesprávne tvrdenie. Žiak 1: „Máš červenú sukňu?“ Žiak 2: „Áno, mám červenú sukňu.“/„Nie, nemám červenú sukňu, mám modré nohavice.“	Recepcia Reagovať na príkazy a na povel, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov. Produkcia/Ústny prejav: Vyjadriť vlastné myšlienky v slovenskom jazyku ústne v každodenných praktických situáciách na úrovni primeranej veku a schopnostiam na základe pomocných otázok a vetných modelov. Aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku. Aplikovať vetné modely pri tvorbe jednoduchých označovacích viet v rámci tematických okruhov. Interakcia/Ústna interakcia Zapojiť sa do jednoduchých rozhovorov s použitím osvojených slov a slovných spojení, ak partner v komunikácii používa modelové výrazy a frázy z oblasti prebraných tematických okruhov a prispôbi svoj prejav ich individuálnym rečovým schopnostiam. S pomocou učiteľa odpovedať na najfrekvencovanejšie otázky v rámci tematických okruhov. Produkcia/Ústny prejav: Používať bežné jednoduché repliky v dialógoch v rámci tematických okruhov. Modifikovať jednoduché repliky v dialógoch v rámci tematických okruhov. Pomocou vetných modelov vedieť vyjadriť súhlas, nesúhlas. Aktívne nacvičovať modelové komunikačné situácie. Interakcia/Ústna interakcia Aplikovať/aktívne používať osvojené slová a slovné spojenia v rámci prebraných tematických okruhov/komunikačných situácií.	

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu					
Obsahový štandard						
Aktivita č. 3: Didaktická hra – Do kufra si balím						
Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh/téma	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
Vyjadriť názor: vybrať si z ponúknutých možností	Pojmové okruhy: používanie predložiek s genitívom (do), vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: farba Morfológia: ovládanie gramatických kategórií podstatných mien v rámci tematických okruhov, ovládanie zhody prídavných mien s najfrekvencovanejšími podstatnými menami	Vybrané aspekty každodenného života žiaka	L'udské telo, starostlivosť o zdravie: obliekanie podľa počasia	Obrazové kartičky	Počúvanie reči učiteľa v transakčných rečových situáciách v rámci tematických okruhov, napr.: Učiteľ: Pod' sem. Vyber si kartičku...	Štylizácia a kompozícia: reprodukcia didaktickej hry Do kufra si balím

Cyklus	prvý cyklus – odporúčaný ročník: tretí ročník základnej školy/1. cyklu	
Odporúčaný postup	Výkonový štandard	Poznámky
Aktivita č. 3 – časová dotácia 8 – 10 min. Cieľ aktivity: Precvičovanie slovnej zásoby a používania akuzatívu pri najfrekvencovanejších podstatných menách v rámci tematického okruhu. Didaktická hra – Do kufra si balím Na tabuli sú pripnuté 4 kufre vo farbách modrá, červená, žltá a zelená, znázorňujúce rody podstatných mien. Na katedre sú rozložené obrázky (obrázkom nadol), ktoré znázorňujú rôzne kusy oblečenia/obuvi. Je dôležitý široký výber z každého rodu – aj pomnožných podstatných mien (nohavice, rukavice...). Učiteľ vysvetlí postup hry, aj keď žiaci už túto aktivitu poznajú. Učiteľ: „Pozrite sa na tabuľu. Na tabuli máme 4 kufre. Jeden modrý – ten, jeden červený – tá, jeden žltý – to a jeden zelený kufor – tie.“ „Príďte k môjmu stolu a vyberiete si kartičku. Povieť, čo je na kartičke, a priložíte obrázok do kufra na tabuli podľa toho, či naň ukazujeme ten, tá, to alebo tie.“ „Keď ste kartičku dali do kufra, povieť vetu: Do kufra si balím...“ Žiaci po jednom pristúpia ku katedre, vyberú si obrázok a pomenujú ho. Napríklad „nohavice – tie nohavice“, žiak ho následne priloží k zelenému kufru a hovorí: „Do kufra si balím nohavice.“ Prichádza ďalší žiak, vyberie si kartu „sukňa – tá sukňa“. Obrázok priloží k červenému kufru a hovorí: „Do kufra si balím nohavice a sukňu.“ Každý nasledujúci žiak musí zopakovať všetky predchádzajúce oblečenia. Obmena – zvyšovanie náročnosti: Ku každému oblečeniu žiaci musia povedať farbu podľa obrázku. Napr. „Do kufra si balím modré nohavice, červenú sukňu, žltý šál...“	Recepcia/Počúvanie s porozumením Reagovať na príkazy a na povely, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov. Presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa (Pozdravy a pokyny, napr. Na hodine budeme robiť..., Dávajte pozor! a pod.). Neverbálne reagovať na príkazy a povely učiteľa (žiak koná na určitý pokyn, napr. Postav sa!). Produkcia/Ústny prejav Aktívne nacvičovať modelové komunikačné situácie. Aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku. Aplikovať vetné modely pri tvorbe jednoduchých oznamovacích viet v rámci tematických okruhov.	Nepresnosti, chyby (gramatické aj výslovnostné) učiteľ opravuje taktne v spolupráci so žiakmi. Táto aktivita je vhodná na precvičovanie tvaru akuzatívu podstatných mien. Žiaci opakovane počúvajú a hovoria tie isté slová a slovné spojenia. Je to forma nacvičovania a automatizácie slovnej zásoby.

Obsahový štandard
Aktivita č. 4: Súťaž v skupinách

Funkcie jazyka	Jazykové prostriedky	Sociolingválna zložka	Tematický okruh/ téma	Druhy textov	Počúvanie a čítanie s porozumením, práca s textom	Tvorba dialógov a súvislých prejavov
<i>Oznámiť a vyjadriť stanovisko:</i> informovať druhých v rámci tematických celkov <i>Opísať: jednoducho opísať predmet</i>	<i>Pojmové okruhy:</i> vyjadrenie kvalitatív- nych vzťahov: farba <i>Morfológia:</i> ovládanie gramatických kategórií (rod, číslo) podstatných mien v rámci tematic- kých okruhov, ovládanie zhody prídav- ných mien s najfrekven- tovanějšími podstatnými menami	<i>Súkromná a verejná komunikácia: rozhovory v škole</i> <i>Vybrané aspekty každodenného života žiaka: pravidlá v škole a v triede</i>	<i>Ludské telo a starostlivosť o zdravie</i>	<i>Obrázkové kartičky</i>	<i>Počúvanie s porozumením:</i> počúvanie prejavu a in- štrukcií prednesených vzorovo učiteľom <i>počúvanie reči učiteľa v transakčných rečových situáciách v rámci tema- tických okruhov, napr.: „Teraz budete pracovať v skupinách.“ „Do tejto lavice si sadnú...“</i> <i>Práca s textom:</i> <i>Práca s obrázkovým ma- teriálom</i>	<i>Tematické rozprávanie v rámci tematických okruhov, napr.: Učiteľ: „Prečítaj mi, Peťko, čo ste napísali vy.“ Žiak odpovedá: „My sme napi- sali...“</i>

Odporúčaný postup	Výkonový štandard	Poznámky
Aktivita č. 4 – časová dotácia 10 min. Skupinová práca – písomné opakovanie/cvičenia zamerané na lexiku Cieľ aktivity: ~ (afektívne ciele) vedieť spolupracovať v skupine a rešpektovať sa navzájom, rešpektovať názory svojich spolužiakov ~ vedieť správne pomenovať obrázok, precvičovanie zhody prídavného mena s podstatným menom, vedieť správne napísať pomenovanie obrázkov Žiaci sú rozdelení do skupín. (Tip: Učiteľ počíta žiakov, každý dostane číslo od 1 po 4. Do skupín sú zaradení žiaci s rovnakým číslom.) Učiteľ hovorí: „Teraz budete pracovať v skupinách. Dávajte pozor, rozdelím vás.“ „Budem počítať do 4, každý dostane číslo od 1 po 4.“ (Závisí to od počtu skupín, t. j. na koľko skupín chceme žiakov rozdeliť.) „1 – 2 – 3 – 4 – 1 – 2 – 3...“ „K tejto lavici si sadnú tí žiaci, ktorí majú číslo 1. K tejto lavici si sadnú žiaci...“ Každá skupina dostane tie isté obrázky s oblečeniami. Podľa úrovne žiakov môžeme dať viac alebo menej obrázkov. Pre veľmi šikovných môžeme pridať obrázky oblečenia, ako napr.: bodkovaná blúzka, pásikavé nohavice, farebný pulóver, kvetinková vesta... Žiaci majú 3 minúty na zapamätanie si obrázkov, ale aj s farebným rozlíšením. Po uplynutí času začnú písať názvy oblečenia (do zošita alebo na čistý papier – podľa vopred stanovených pravidiel). Majú 3 minúty na písanie. Kontrola a hodnotenie prác skupín: Učiteľ si vyberie jedného žiaka zo skupiny, ktorý prečíta, čo napísala jeho skupina. Učiteľ: „Prečítaj mi, Peťko, čo ste napísali vy.“ Žiak: „My sme napísali...“ Učiteľ kontroluje (aj pravopis) a počíta správne pomenovania. Skupina, ktorá si zapamätala a správne napísala najviac pomenovaní, vyhráva a dostane odmenu (napr. červené body). Záverečná časť hodiny – časová dotácia 5 min. Zhrnutie a opakovanie prebratého učiva Učiteľ: „Čo sme robili na dnešnej hodine?“ Žiaci: „Rozprávali sme sa, hrali sme sa, písali sme...“ Pri slabších žiakoch: Učiteľ: „Hrali sme sa?“ „Rozprávali sme sa?“ „O čom sme sa rozprávali?“ „Čo ste písali na papier?“ (Riadi rozhovor!) Učiteľ rozdá kartičky na hodnotenie „Hodina sa mi páčila, lebo...“ „Bolo to pre mňa ťažké, lebo...“ a pod. Žiaci s pomocou učiteľa dokončia vety na kartičkách.	Recepcia/Počúvanie s porozumením Reagovať na príkazy a na povel, pochopiť reč učiteľa v transakčných rečových situáciách, porozumieť otázkam učiteľa a spolužiakov, ktoré sa týkajú tematických okruhov. Presne porozumieť hlavným častiam prejavu učiteľa (Pozdravy a pokyny, napr. Na hodine budeme robiť..., Dávajte pozor! a pod.). Neverbálne reagovať na príkazy a povel učiteľa (žiak koná na určitý pokyn, napr. Postav sa!). Produkcia/Písomný prejav Odlisovať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. Používať písmená slovenskej a maďarskej abecedy. Produkcia/Ústny prejav: Vyjadriť vlastné myšlienky v slovenskom jazyku ústne v každodenných praktických situáciách na úrovni primeranej veku a schopnostiam na základe pomocných otázok a vetných modelov. Aplikovať osvojené ortoepické a gramatické pravidlá potrebné na veľmi jednoduchú ústnu komunikáciu v slovenskom jazyku. Aplikovať vetné modely pri tvorbe jednoduchých označovacích viet v rámci tematických okruhov. Používať najfrekvencovanejšie opytovacie zámená pri tvorbe jednoduchých otázok v rámci tematických okruhov. Primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim v danej komunikačnej situácii. Interakcia/Ústna interakcia Aplikovať/aktívne používať osvojené slová a slovné spojenia v rámci prebraných tematických okruhov/komunikačných situácií. S pomocou učiteľa nacvičovať rôzne komunikačné situácie. Využívať osvojené slová, slovné spojenia a vetné modely pri rečových situáciách.	Rozdeľovanie do skupín Učiteľ už svojich žiakov pozná. Dbá na to, aby sa do každej skupiny dostali žiaci s rôznymi jazykovými schopnosťami. V každom prípade usmerňuje rozdelenie žiakov do skupín. Pri zavádzaní organizačnej formy práce v skupinách je dôležité stanoviť si pravidlá. Žiaci sa musia naučiť rešpektovať spolužiakov, aby ich práca bola efektívna. Učiteľ vedie žiakov k tomu, aby počas práce/aktivity komunikovali medzi sebou po slovensky. Učiteľ pri kontrole a hodnotení výsledkov práce jednotlivých skupín postupuje podľa stanovených kritérií školského vzdelávacieho programu, s ktorými boli aj žiaci oboznámení na začiatku školského roka. Kartičky na hodnotenie sú jednou formou hodnotenia. Cieľom aktivity je, aby žiaci s pomocou učiteľa vedeli tvoriť jednoduché súvetia v rámci tematických okruhov.

Na čo sa vo vzdelávacej oblasti zamerať pri hodnotení?

Vyučovací proces tvoria tri prvky: plánovanie, vlastná vyučovacia jednotka a kontrola/hodnotenie.

Hodnotenie je organickou súčasťou vyučovania, má vo vyučovacom procese veľký význam, lebo **umožňuje priradovať určitú hodnotu** vykonanej činnosti. Podáva spätnú väzbu o tom, do akej miery sa nám niečo podarilo alebo nepodarilo, aký prínos to malo pre tie oblasti, ktoré sme chceli našou prácou ovplyvniť. Je dôležité vychádzať z toho, čo chceme hodnotením dosiahnuť, a podľa toho sa rozhodnúť, **čo, prečo, kedy, s kým a ako** chceme **hodnotiť**, aby **učenie bolo efektívne** pre pedagóga i pre žiakov.

Hodnotenie ponúka žiakom spätnú väzbu. Umožňuje zistiť, **aký pokrok dosiahli** v učení sa jazyka, v ktorej komunikačnej jazykovej činnosti sú úspešnejší, v ktorej sa potrebujú zlepšiť, v ktorej oblasti majú ešte rezervy, v čom sa môžu zlepšovať a zdokonaľovať, aké kroky je potrebné urobiť, aby u nich došlo k zlepšeniu. Hlavnou úlohou pedagóga je poskytnúť **kvalitnú spätnú väzbu**, ktorá žiakov **pozitívne motivuje**.

Hodnotenie vo vyučovacom procese je **orientované predovšetkým na žiaka**, je **objektívne, spravodlivé, komplexné a zrozumiteľné**. Hodnotí sa celkový postup a pokrok žiaka v učení sa jazyka, nie iba výsledok.

Hodnotenie nemá byť realizované len samotným vyučujúcim, ale aj žiaci by sa mali stať jeho súčasťou. Postupne

treba viesť žiakov, aby sa naučili hodnotiť seba samých, ale aj prácu spolužiakov. Vhodným prístupom pedagóga – pravidelnou kvalitnou spätnou väzbou, možnosťou žiaka hodnotiť spolužiakov i svoj vlastný výkon – sa u žiakov vytvorí **návyk reflektovať na dianie okolo seba, na svoje výkony a na výkony spolužiakov**.

Okrem toho, že sa rozvíja a posilňuje zodpovednosť žiaka za vlastné učenie, podporuje sa jeho sebavedomie a motivácia k dosahovaniu cieľov (výsledkov), rozvíja sa sebareflexia a kritické myslenie.

Pedagóg pri hodnotení uprednostňuje pozitívne prvky, vychádza z kladných schopností žiaka, povzbudzuje ho, čiže ide o **pozitívne orientované hodnotenie**.

Motivačná funkcia hodnotenia je kľúčová. Prevažovať musí **pozitívne** hodnotenie a **povzbudenie**, aby si žiaci k slovenskému jazyku vytvárali pozitívny vzťah.

Vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry sa uplatňujú rôzne spôsoby a formy kontroly a hodnotenia. Nemôžeme žiadnu formu ani spôsob absolutizovať. Uvádzame niektoré:

a) **Slovné hodnotenie** žiaka nestresuje, lebo umožňuje klásť dôraz na pozitívne výsledky a môže povzbudiť i motivovať žiaka, znižuje riziko diskriminácie výkonnostne slabších žiakov. Široká variabilita možností slovného hodnotenia umožňuje priblížiť sa

individualite žiaka. Slovné hodnotenie umožňuje hodnotiť výkony žiaka v najrôznejších situáciách a etapách osvojovania činností, schopností, vedomostí, môže včas korigovať činnosti žiaka. Umožňuje žiakovi všímať si to, čo si všíma učiteľ pri hodnotení, pričom učiteľovo hodnotenie sa stáva vzorom pre hodnotiace a sebahodnotiace aktivity žiaka.

- b) **Okamžitá spätná väzba:** Na konci každej aktivity môžu žiaci vyhodnotiť dosiahnutie čiastkových cieľov pomocou rôznych grafických znakov alebo obrázkov, symbolov (tzv. emotikony) alebo krátkymi verbálnymi vyjadreniami (v písomnej podobe, na tabuli alebo ústne). Poznamenávame, že je potrebné, aby sa na začiatku činnosti (na začiatku školského roka, vyučovacej hodiny, aktivity a pod.) zaviedli jasné, zrozumiteľné, vopred stanovené pravidlá kontroly a hodnotenia. Týmto spôsobom si žiaci uvedomujú kritériá hodnotenia a uplatňujú ich aj pri hodnotení vlastnej práce a pokroku v učení sa, prípadne sa môžu podieľať aj na zostavovaní hodnotiacich kritérií. Pedagóg získava informáciu, do akej miery žiaci učivo zvládli, a **tiež** podnety na skvalitňovanie motivácie.
- c) **Spätná väzba na konci vyučovacej jednotky:** Poskytuje pedagógovi informácie o preferovaných typoch učebných aktivít, rušivých vplyvoch, **dáva** podnety na skvalitňovanie vyučovacieho procesu, ponúka príklady na motiváciu, zlepšenie a rozvoj pozitívnej klímy v triede.
- d) **Hodnotenie spolužiakmi:** Žiaci poskytujú spätnú väzbu a hodnotenie aj svojim spolužiakom. Takto si uvedomujú, že spätná väzba má veľký význam, a učia sa ju nielen prijať, ale aj sformulovať a poskytnúť. Vzájomné hodnotenie sa môže realizovať pri rôznych komunikačných aktivitách, situačných hrách, prezentáciách alebo projektových **úlohách, pri ktorých si žiaci poskytujú návrhy a podnety na skvalitnenie svojich výstupov.**

e) **Sebahodnotenie:** Žiaci pravidelne vyhodnocujú svoj vlastný pokrok. Tento proces môže byť podporený rôznymi hodnotiacimi nástrojmi primeranými ich veku (jazykové portfólio, hodnotiaci hárok, grafické vyjadrenie, zápisník, denník, záznam a pod.). Vo vyšších ročníkoch 3. cyklu si žiaci môžu stanoviť vlastné ciele a jazykové portfólio vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry a sledovať ich dosahovanie.

f) **Reflexia:** Žiaci sa môžu podieľať na skupinovej alebo individuálnej reflexii prostredníctvom diskusií alebo záznamov, ktorých cieľom je rozvíjať ich metakogníciu, **a premýšľať o tom, ako sa učia a ako sa môžu v tomto procese zlepšovať.**

Hodnotenie v rámci jazykového vzdelávania môže zahŕňať viacero kľúčových oblastí:

- a) hodnotenie **komunikačných jazykových činností:**
- recepcia (počúvanie a čítanie s porozumením),
 - produkcia (ústny a písomný prejav),
 - interakcia (ústna a písomná interakcia);
- b) hodnotenie **používania jazykových prostriedkov** (výslovnosť, slovná zásoba, jazyková správnosť a pravopis): sústreď sa na zrozumiteľnú výslovnosť, na používanie vhodnej slovnej zásoby v danom kontexte a vhodné používanie gramatických javov na vyjadrenie zámeru v hovorených a písomných úlohách;
- c) hodnotenie **plynulosti pri komunikácii:** sústreď sa na schopnosť žiakov efektívne komunikovať v slovenskom jazyku so zameraním na vyjadrenie funkcií jazyka, plynulosť, logickosť a zrozumiteľnosť prejavu v ústnej alebo písomnej komunikácii;
- d) hodnotenie **pokroku a napredovania:** sústreď sa na stanovenie výučbových cieľov a sledovanie pokroku každého žiaka na ceste k nim, berie

do úvahy pokrok žiaka v priebehu určitého obdobia, sleduje jeho rozvoj a identifikuje oblasti, v ktorých sa má zlepšiť.

V nasledujúcej časti sú uvedené základné princípy hodnotenia konkretizované pre jednotlivé cykly vzdelávania.

Hodnotenie v 1. cykle

Pri výučbe povinného vyučovacieho predmetu SJSL predstavujú 1. až 3. ročník začiatkovú etapu. **Motivačná funkcia hodnotenia** je v tomto veku **klúčová**, je zameraná na formovanie **pozitívnych postojov** k učeniu sa slovenského jazyka. Od 1. ročníka prebieha úvodný ústny kurz, od 2. ročníka čiastočne redukovaný ústny kurz s osvojovaním základov čítania a písania. V úvodnom ústnom kurze sa kladie dôraz na počúvanie s porozumením so zabudovaním tzv. tichého obdobia, keď vyjadrovacia schopnosť žiakov nie je na požadovanej úrovni, ale žiaci sa radi zapájajú do rôznych hrových rečových činností. Táto etapa sa vhodne využíva na rozvoj neverbálnej komunikácie. Preto je vhodné v 1. cykle prednostne **hodnotiť žiakov slovné** a ponúkať im zrozumiteľnú okamžitú spätnú väzbu. Reálne hodnotenie výkonu žiakov možno začať až od 3. ročníka. Prevažovať musí **pozitívne** hodnotenie a **povzbudenie**, aby si žiaci k slovenskému jazyku vytvárali pozitívny vzťah. Negatívne hodnotenie môže vyvolať nevyhovujúce postoje k jazyku, pocit neúspechu, ktorý môže žiak vnímať ako vlastné zlyhanie. Vzhľadom na ciele vyučovacieho predmetu SJSL treba dbať na to, aby sa nevhodnými spôsobmi a formami hodnotenia nevytvárala pri používaní jazyka bariéra.

Pri hodnotení je dôležité citlivo vnímať prirodzené rozdiely medzi žiakmi, jazykové prostredie školy, sociálne prostredie žiaka a pod., rešpektovať rôzne tempo kognitívneho vývinu žiaka v ostatných vyučovacích predmetoch a vzdelávacích oblastiach.

V 1. cykle sú u žiakov najzreteľnejšie

vývinové rozdiely, a preto je nevyhnutné rešpektovať individuálnu potrebu odlišného času na zvládnutie učiva a **poskytnúť dostatočný časový priestor na aktívne precvičovanie, opakovanie, prehlbovanie a zautomatizovanie** naplánovaného **učiva**. Fakt, že pamäť žiakov mladšieho školského veku je mechanická, krátkodobá, konkrétna a emocionálna, treba vo vyučovaní SJSL rešpektovať. Žiaci majú dobrú mechanickú pamäť, t. j. relatívne ľahko memorujú, učia sa naspamäť, ľahko si zapamätajú slovný materiál, dokonca aj bez toho, aby mu rozumeli. Ako rýchlo sa učia, tak rýchlo aj zabudnú, a to v dôsledku dominujúcej krátkodobej pamäti. Kontrolné práce, písomné testy by sa v 1. cykle nemali používať, resp. nemali by sa klasifikovať (hodnotiť známku). Dominovať by malo tzv. **autentické hodnotenie**, ktoré je zamerané na proces učenia sa, aktívne používanie jazyka v úlohách, zapájanie sa do činností, zodpovedný prístup k úlohám, vytváranie jazykového portfólia a celkové správanie sa pri riešení úloh a cvičení. Týmto spôsobom neobmedzíme hodnotenie žiaka iba na výkon.

Hodnotenie komunikačných jazykových činností: v 1. cykle prevažuje porozumenie krátkym jednoduchým otázkam a vetám, pokynom, príkazom a pozdravom, sledovanie toho, do akej miery je žiak schopný rozoznať bežné, známe slová (pozri výkonové štandardy). V 1. cykle, hlavne v 1. a 2. ročníku, sa hodnotí prednostne ústna produkcia (tvorba ústneho prejavu na základe pomocných otázok a ústna interakcia). Jazyková správnosť a pravopis sa hodnotí len pri odpisovaní.

Hodnotenie v 2. cykle

Druhý cyklus sa v základných princípoch zhoduje s prvým.

V 2. cykle už žiaci dokážu tvoriť autentické výpovede, súvislé ústne a písomné prejavy, ktorých prirodzenou súčasťou sú aj **chyby**. Tie vyučujúcemu aj žiakovi

vi poskytujú spätnú informáciu o tom, čo je potrebné opakovať, precvičovať a utvrdzovať.

Podobne ako v 1. cykle, aj v 2. cykle je potrebné citlivo vnímať prirodzené rozdiely medzi žiakmi a zohľadňovať to aj pri hodnotení. Nie je vhodné žiakov porovnávať, lebo nie všetci žiaci si učivo osvojujú v rovnakom časovom rozsahu na rovnakej jazykovej úrovni. Preto vyučujúci uplatňuje diferencovaný prístup (dáva úlohy rôznej náročnosti podľa schopností žiakov).

V 2. cykle sa používajú na hodnotenie kontrolné práce, testy, výstupné previerky, projektové práce. **Hodnotia sa všetky komunikačné jazykové činnosti.** V rámci **autentického hodnotenia** môže vyučujúci do hodnotiaceho procesu zahrnúť napr. aj projektové práce, aktivity na hodine, tvorbu dlhších zmysluplných dialógov, samostatnú prácu, tvorbu ústneho a písomného prejavu na určitú tému na základe osnovy alebo otázok, prípravu krátkej prezentácie a pod. Pri písomnej produkcii sa už hodnotí aj jazyková správnosť a pravopis **s prihliadnutím na prebrané učivo** (jazykové javy).

Hodnotenie produkcie by malo byť riadené vopred stanovenými kritériami a žiaci by na hodnotení mali participovať.

Hodnotenie v 3. cykle

V 3. cykle sa už očakáva vyššia úroveň zvládnutia komunikačných jazykových činností (recepčia, produkcia, interakcia) v **slovenskom jazyku**.

Východiskom pri hodnotení žiakov má byť používanie slovenského jazyka, preto je potrebné zamerať sa na zvládnutie komunikačných jazykových činností a stratégií.

V 3. cykle už žiaci dokážu tvoriť autentické výpovede, súvislé ústne a písomné prejavy. Pri písomnej produkcii sa hodnotí aj jazyková správnosť a pravopis.

V ústnej produkcii sa hodnotí používanie osvojenej slovnej zásoby v rámci tematických okruhov, jazyková správnosť

a plynulosť komplexne. Tie vyučujúcemu aj žiakovi poskytujú spätnú informáciu o tom, čo je potrebné opakovať, precvičovať a utvrdzovať.

Aj v 3. cykle je potrebné vnímať prirodzené rozdiely medzi žiakmi a zohľadňovať ich pri hodnotení. Vyučujúci uplatňuje diferencovaný prístup podľa schopností žiakov.

V 3. cykle sa používajú na hodnotenie kontrolné práce, didaktické testy, diktáty, vstupné a výstupné previerky, projektové práce, prezentácie, referáty, skupinové práce, tvorba dialógov a súvislých textov a pod. **Hodnotia sa všetky komunikačné jazykové činnosti.**

V rámci **autentického hodnotenia** môže vyučujúci do hodnotiaceho procesu zahrnúť aj napr. projektové práce, aktivity na hodine, tvorbu dlhších zmysluplných dialógov, samostatnú prácu, tvorbu ústneho a písomného prejavu na určitú tému, prípravu krátkej prezentácie, prípravu referátu na danú tému, počúvanie s porozumením a pod.

Hodnotenie produkcie je naďalej riadené vopred stanovenými kritériami a žiaci participujú na hodnotení (sebahodnotenie, hodnotenie spolužiakov). Hodnotia sa vedomosti, poznatky a zručnosti žiakov. V 3. cykle je dôležité žiakov smerovať k využívaniu slovenského jazyka na dosahovanie určitých cieľov. Obsahový štandard v časti funkcie jazyka umožňuje širokú škálu komunikačných situácií, v rámci ktorých je možné jazyk aj hodnotiť.

Hodnotenie má poskytnúť žiakovi **dôležitú** spätnú informáciu, čo je potrebné urobiť, aby sa chyby odstránili a aby jeho výkon zodpovedal požadovaným a dohodnutým (stanoveným) kritériám. Vo vyšších ročníkoch 3. cyklu si žiaci môžu stanoviť vlastné ciele, vytvoriť si aj jazykové portfólio vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry a sledovať ich dosahovanie.

Vyučujúci musí mať na zreteli, že hlavným cieľom vyučovania SJSJ je **rozvíjanie čitateľskej a pisateľskej gra-**

motnosti žiaka, aby primerane veku a schopnostiam komunikoval (ústne a písomne), dokázal vyjadriť svoje myšlienky, pocity a spracovať informácie, zapojiť sa do komunikácie v rozličných sociálnych kontextoch. Zároveň vedie žiakov, aby si počas celého základné-

ho vzdelávania vybudovali a pestovali pozitívny vzťah k slovenskému jazyku, slovenskej literatúre a kultúre, získali interkultúrne kompetencie a pripravovali sa na život v plurikultúrnej a mnohojazyčnej spoločnosti.

Sprievodca zmenami vo vzdelávacích oblastiach

**Sprievodca zmenami vo vzdelávacej
oblasti Jazyk a komunikácia
Podoblasť vyučovanie slovenského jazyka
ako druhého jazyka
predmet slovenský jazyk a slovenská
literatúra**

Autorky:

Mgr. Andrea Döményová
Mgr. Monika Hamarová
PaedDr. Anita Halászová
Mgr. Marta Szabóová

Recenzentky:

PaedDr. Zuzana Farkašová
PaedDr. Klaudia Kováč

Jazyková úprava:

PhDr. Martin Lokša

Grafické spracovanie:

Ing. Miroslav Kollár

Vydalo: NIVaM
Vydanie: prvé
Formát: elektronicky
Rok vydania: 2024

ISBN: 978 – 80 – 565 – 1630 – 0
EAN: 9788056516000

